

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Barbora Konečná

Násilí na ženách a mužích

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 15. 4. 2013

.....

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Jitce Skopalové, Ph.D. za její podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytla při jejím zpracování a také za veškerý čas, který mi v rámci konzultací věnovala.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	3
1. 1 Historie domácího násilí.....	5
1. 2 Fakta o domácím násilí.....	7
1. 3 Kdo je pachatelem a kdo obětí?.....	8
1. 4 Znaky domácího násilí.....	9
1. 5 Druhy domácího násilí.....	9
1. 6 Fáze násilí.....	11
1. 7 Psychologické důsledky násilí.....	12
1. 7. 1 Syndrom týrané ženy.....	13
1. 8 Rizikové faktory domácího násilí.....	14
1. 8. 1 Sociálně demografické faktory.....	15
1. 8. 2 Situační a enviromentální faktory.....	16
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ NA ŽENÁCH A MUŽÍCH.....	18
2. 1 Muži jako oběti domácího násilí.....	18
2. 1. 1 Role mužů v domácím násilí.....	20
2. 2 Ženy jako násilné osoby.....	21
2. 3 Muži jako násilné osoby.....	23
2. 3. 1 Typologie násilných mužů.....	23
2. 4 Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe.....	24
2. 4. 1 Domácí násilí na mužích z pohledu policejní praxe.....	25
2. 4. 2 Domácí násilí na mužích z pohledu teorie.....	27
2. 5 Stereotypy vážící se k násilí na mužích.....	29
3 STALKING.....	31
3. 1 Stalking a jeho právní výklad.....	32

3. 2 Typy stalkerů	35
3. 3 Oběť stalkingu	36
4 FORMY POMOCI OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	39
4. 1 Poradenské kanceláře a telefonní linky	39
4. 2 Intervenční centra	40
4. 3 Terapie a poradenství.....	41
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	43
5. 1 Výzkumy provedené v České republice	43
5. 1. 1 Bezpečnostní rizika 1999 - 2000	44
5. 1. 2 Reprezentativní výzkum - STEM 2001	44
5. 1. 3 Mezinárodní výzkum násilí na ženách - 2003	45
5. 1. 4 Domácí násilí na mužích, Pilotní sonda - 2004	45
5. 1. 5 Reprezentativní výzkum - STEM 2006	46
5. 1. 6 Bílý kruh bezpečí.....	47
5. 1. 7 Občanské sdružení ROSA	47
5. 2 Reprezentativní výzkum STEM 2001 - 2006	48
5. 3 Statistiky Občanského sdružení ROSA 2006-2011	55
5. 4 Výsledky výzkumu a rozbor získaných dat	62
ZÁVĚR.....	64
LITERATURA	66

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila násilí na ženách a mužích. Jak už z názvu vyplývá, chtěla bych se zabývat oběma pohlavími, ale spíše se zaměřím na muže. Důvodem je řada výzkumů (viz empirická část), které se zabývají právě násilím na ženách. U nás byl výzkum, který se zabývá násilím na mužích uskutečněn pouze jeden.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala pouze z osobního zájmu a také proto, že jsem se nikdy s domácím násilím nesešla a doufám, že to tak bude i nadále. Ale v případě, kdybych se do takové situace dostala já, nebo někdo z mého blízkého okolí, chtěla bych vědět, jak na tuto situaci reagovat a jak pomoci sobě nebo pomoci někomu jinému.

Týrané ženy mají v dnešním světě podle mého názoru více možností, jak vyjít ze „začarovaného kruhu násilí“. U nás i ve světě nalezneme několik organizací, které se snaží těmto ženám pomoci. Mezi organizace, které se v České republice zabývají domácím násilím, mohu uvést Bílý kruh bezpečí, DONA linka, Krizové centrum RIAPS, ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy a občanské sdružení Centrum nové naděje.

I ve světě můžeme nalézt organizace, které se domácím násilím zabývají. V USA je to například organizace American Domestic Violence Crisis Line. V Kanadě nalezneme organizaci Sheltersnet a v Austrálii je to například Domestic Violence & Incest Resource Centre. Velká Británie má organizaci Women's Aid a v západní Evropě a Latinské Americe se oběti domácího násilí mohou obrátit na organizaci Women's Link Worldwide. Ale jsou ve světě a u nás organizace, které se snaží pomoci mužům, kteří se stali obětí domácího násilí?

Hlavním cílem mé bakalářské práce je analyzovat problematiku domácího násilí se zaměřením na problematiku domácího násilí na mužích.

Cílem v teoretické části je zjistit:

- základní fakta o domácím násilí,
- zda se pouze ženy stávají oběťmi domácího násilí,
- na jaká místa se může oběť domácího násilí obrátit a jak fungují.

V empirické části se zabývám výzkumy, které již byly na téma domácího násilí v České republice uskutečněny, a porovnám získané údaje mezi sebou. Cílem empirické části je verifikace tvrzení:

- ženy se nejčastěji stávají obětí domácího násilí v mladším středním věku,
- domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání,
- případy, ve kterých se objevuje psychické násilí se snižují,
- muži se nejčastěji stávají pachateli domácího násilí ve středním věku.

V empirické části jsem z výsledků výzkumů zjistila, že domácí násilí je i dnes považováno za soukromou věc, kterou by rodina měla vyřešit sama. Mnozí lidé jsou raději lhostejní k tomu, co se děje za cizími dveřmi. Je ale také možné, že tato lhostejnost může stát někoho život. Ale odpovědnost neleží samozřejmě jen na nás, kteří mají podezření na domácí násilí, ale také na oběti, na které je, aby si uvědomila, že nikdo si nezaslouží, aby se s ním jednalo špatně a měla by chtít svou situaci vyřešit. Bez toho by mohly být všechny naše snahy pomoci zbytečné.

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Protože se ve své bakalářské práci zabývám tématem domácího násilí na ženách i mužích, bylo by dobré, kdybych nejdříve objasnila pojem domácí násilí. Definice o domácím násilí se v naší literatuře objevuje mnoho, ale každý autor tento pojem definuje jinak. Tyto definice se shodnou na tom, že domácí násilí se odehrává v rodině nebo mezi blízkými osobami a jedná se o násilí povahy fyzické, psychické nebo sexuální. Definice se týkají lidí, kteří jsou manžely, respektive partnery.

„Násilné chování se může objevit kdekoliv, ve všech společenských a sociálních třídách. Od uklízeček po lékaře. Nehraje roli ani to, jak dlouho partnerský vztah trvá. Může se objevit u čerstvě zamilovaných párů a stejně tak u dlouholetých vztahů. Vztahů zocelených životními krizemi i vztahů zdánlivě klidných a harmonických. Týká se stejně tak těch sebejistých, jako těch rezervovaných a zdrženlivých z nás. Přes všechnu tuto širokou paletu výskytů má násilí jednoho společného jmenovatele a to je „soukromí“. Ve většině případů se totiž odehraje beze svědků, a tudíž zůstává vše po dlouhou dobu neodhaleno.“¹

Čírtková uvádí tři základní specifika domácího násilí:

1. „*soukromí jako místo, kde dochází k domácímu násilí,*
2. *opakování a postupný nárůst intenzity násilných incidentů,*
3. *specifičnost příčin a kořenů domácího násilí, domácí násilí se většinou odehrává v rámci partnerského vztahu.“²*

*„Domácí násilí rozlišujeme i na **partnerské** a **mezigenerační**. Jako **mezigenerační násilí** můžeme chápat násilí směřující například od rodičů k dítěti. Jako **partnerské násilí** chápeme násilí mezi lidmi, kteří spolu mají intimní vztah. A samozřejmě neexistuje domácí násilí pouze v heterosexuálních vztazích, ale i v těch homosexuálních.“³*

¹ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 8.

² *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, s. 8.

³ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 9.

„Podle statistik vídeňské policie jsou v 95 % případů domácího násilí oběťmi právě ženy a děti a přibližně 95 % pachatelů násilí tvoří jejich mužští rodinní příslušníci, nejčastěji manželé nebo partneři.“⁴

S muži, kteří se stali obětí domácího násilí, se nesetkáme tak často jako s ženami, které se staly obětí domácího násilí.

„Pod pojmem ”domácí násilí” se většinou rozumí opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manžely nebo partnery. Problém ”domácího násilí” však lze pojmut v jeho širším významu jako rodinné násilí. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby, od týrání a zanedbávání dětí, přes trýznění seniorů, až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou.“⁵

Definice domácího násilí podle Bílého kruhu bezpečí:

„Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi intimními partnery, tj. manžely, druhy apod., ke kterému dochází v soukromí, tedy mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se zpravidla stupňuje a u oběti vede ke ztrátě schopnosti včas zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah. Širší pojem, násilí v rodině zahrnuje také násilí páchané na dětech a násilí páchané na seniorech.“

Co není domácí násilí?

- spor,
- jednorázový incident,
- vzájemné potyčky mezi partnery.

Domácí násilí je jednostranné. Agresor a oběť si nikdy vzájemně nevymění role.“⁶

V materiálech Ministerstva vnitra České republiky je domácí násilí charakterizováno jako:

„Dlouhodobé násilné chování v rodině, které zahrnuje jakékoliv činy nebo opomenutí spáchána v rámci rodiny některým z jejich členů, které podkopávají život, tělesnou a duševní

⁴ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 9.

⁵ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 42.

⁶ Tamtéž, s. 42.

integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují vývoj jeho osobnosti.”⁷

Ze všech výše uvedených definic je zřejmé, že domácí násilí se odehrává v soukromí mezi lidmi, kteří spolu žijí v partnerském, rodinném nebo manželském svazku. Násilí má podobu fyzickou, psychickou nebo sexuální a intenzita incidentů se stupňuje.

1. 1 Historie domácího násilí

S jistotou můžeme tvrdit, že domácí násilí není fenoménem dnešní doby, ale na různé formy domácího násilí můžeme narazit již v dávných dobách. Společnost dlouhou dobu považovala domácí násilí jako okrajový problém, který se týká především nejslabších vrstev společnosti, duševně nemocných lidí nebo minoritních skupin společnosti. Od konce 19. století bylo manželství silně romantizováno a převládaly názory, že by mělo být udrženo za každou cenu. Domácí násilí je v této době, kromě extrémních případů, považováno za věc, která má zůstat v soukromí.⁸

„Až s feministickým hnutím v USA se zvětšil zájem o zlepšení situace žen, které se staly obětí domácího násilí. Začali se více zkoumat životní podmínky žen a byl vyveden na světlo nový sociální problém a to domácí násilí. Díky tomu, že ženy, které se staly obětí domácího násilí, potřebovaly specifickou pomoc, začaly vznikat různé azylové domy pro ženy nebo speciální poradenství.”⁹

„Ještě na začátku druhé poloviny 20. století bylo ve vyspělých zemích násilí mužů vůči partnerkám sice veřejně deklarováno jako společensky nepřístupné, přesto zůstalo široce tolerované. Naopak představa muže týraného manželkou mohla být v té době nejspíše nepravděpodobnou karikaturou, možná uměleckou nadsázkou. Prezentace domácího násilí jako marginálního fenoménu, jenž se týká pouze psychicky narušených jedinců, činila

⁷ Magdalenium: Definice pojmu domácí násilí. [online]. [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CS&oid=643223>

⁸ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 7.

⁹ Tamtéž, s. 7.

*přiznání existence násilí ze strany partnera pro oběť natolik stigmatizující, že mlčení a snášení jej bylo často přijatelnější volbou, a rozsah jevu tak zůstal skrytý.*¹⁰

*„K uvedení tématu do veřejného povědomí došlo na počátku 70. let hlavně zásluhou ženských emancipačních hnutí a prvních výzkumů, které potvrdily značný výskyt tohoto jevu ve společnosti. Nejlepším dokladem skutečnosti, že i v této době byla určitá míra násilí v rodině tolerována, je fakt, že u jednoho z prvních výzkumů domácího násilí v USA National Family Violence Survey (NFVS) rozlišovali autoři Straus, Gelles a Steinmetz mezi „normálním“ násilím, které je „činem provedeným se záměrem nebo domnělým záměrem způsobit fyzickou bolest nebo zranění druhému“ a hrubým násilím, které má „má vysoký potenciál zranit napadenou osobu“, přičemž za „skutečné“ domácí násilí považovali pouze druhý typ.*¹¹

*„Po roce 1989 se otevřela problematika domácího násilí i u nás v České republice. Jako první se o tuto problematiku začaly zajímat neziskové organizace, které zároveň upozornily na to, že tento problém ve společnosti existuje a zasloužily se o to, že se pojem domácí násilí rozšířil mezi širokou veřejnost.*¹²

Z výše uvedených citací je zřejmé, že problematika domácího násilí se postupně dostávala do povědomí veřejnosti, která měla o domácím násilí určité informace, ale raději byla k této problematice lhostejná, než aby jí věnovala zvýšenou pozornost.

V dnešní době se problematice domácího násilí věnuje mnoho organizací a začíná se mu dostávat čím dál více pozornosti, ale téma domácí násilí páchané na mužích lze u nás pořád považovat spíše za novinku.

Mezinárodním dnem proti násilí na ženách se stal 25. listopad, který vyhlásilo valné shromáždění OSN a při tom vyzvalo jednotlivé země, mezinárodní organizace i neziskové organizace, aby v tento den byly pořádány akce, které se zaměří na zvýšení povědomí veřejnosti o tomto problému.¹³

¹⁰ *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech.* Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, s. 11.

¹¹ Tamtéž, s. 11.

¹² VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí.* Praha: Linde, 2008, s. 7.

¹³ Wikipedia: Mezinárodní den za odstranění násilí páchaného na ženách. [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_dny_a_roky

Účelem této subkapitoly bylo shrnutí základní poznatků a definic o domácím násilí a dále o tom, jak se pohlíželo na problematiku domácího násilí v minulosti, a jak se tyto poznatky s vývojem doby měnily. V dnešní době již není problematika domácího násilí opomíjená, ale je jí věnována velká pozornost zejména za stran neziskových organizací.

1. 2 Fakta o domácím násilí

Téma domácího násilí se v médiích (televize, tisk, internet) objevuje poměrně běžně. Pachatelem je většinou někdo blízký, a o to víc jsou tyto případy šokující.

Bohužel je nemožné zmapovat, jaký počet případů opravdu je, protože většina problémem „zasažených“ žen a mužů se s tímto svým trápením nikomu nesvěří.

„To mimo jiné dokazuje i studie, která byla provedena v Rakousku, Německu a Švýcarsku v devadesátých letech. Tato studie obsahovala anonymní dotazník, jehož cílem bylo zjistit, kolik lidí má, či mělo s jakoukoliv podobou násilí osobní zkušenost bez ohledu na to, jestli byla celá věc nahlášena policii, či nikoliv. Při vyhodnocení této studie se zjistilo, že čísla této neoficiální statistiky jsou pochopitelně mnohem vyšší než číslo, které udávají policejní záznamy.“¹⁴

Bussmann z university v Halle- Wittenberg se vyjádřil velice stručně a výstižně: *„V naší vysoce civilizované společnosti neexistuje nebezpečnější místo, než je náš vlastní domov.“¹⁵*

Z výše uvedených citací je zřejmé, že je velmi těžké zjistit, kolik lidí má osobní nebo nepřímou zkušenost s domácím násilím. A je těžké si připustit, že bychom mohli být ohroženi v bezpečí vlastního domova.

¹⁴ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 16.

¹⁵ Tamtéž, s. 16.

1. 3 Kdo je pachatelem a kdo obětí?

Otázky, které bychom si měli položit hned na začátku, jsou, proč jsou někteří lidé agresivnější pod tlakem problémů, konfliktů a každodenního stresu a jiní ne? Proč se agresorem, tedy pachatelem stávají více muži než ženy?

Buskotte uvádí, že pachatelem je mnohem častěji muž než žena a pokud pohlédneme do minulosti, vidíme, že muži byli vždy ti více agresivní a ženy byly ty mírumilovné a klidné bytosti. Proto bychom důvody, proč se muži stávají více pachateli, než ženy, měli hledat především v biologických a genetických faktorech.¹⁶

„Z historických pramenů je jasné, že násilné a agresivní chování bylo vždy v minulosti považováno za výhodu. Agresivní či násilné chování muže je „potřebné“ pro samotný mužský rozvoj, tedy předávání jeho vlastních genů. Muži využívají agrese v konkurenčním boji o své potencionální partnerky, čili matky svých potomků. Na podobné bázi přežívalo v mužích násilí po staletí. Toto vysvětlení vlastně tvrdí, že je násilí vzhledem k pohlavně typickým rozdílům čistě genetickou záležitostí, ale i tato formulace má své nedostatky. Sice nám v podstatě vysvětlila, proč jsou muži agresivní, ale neříká nám však, proč si své „potřeby“ ventilují zpravidla na domácí půdě, tedy na své mnohem slabší manželce a bezbranném dítěti.“¹⁷

Nelze ovšem paušálně říct, že agresorem je vždy muž. Jak už bylo řečeno, je velmi těžké zjistit, jaká situace vlastně v oblasti domácího násilí páchaném na mužích je, protože muži se často za svou situaci stydí, nechtějí ji s někým řešit a často se i stává, že jim nikdo nevěří. Muži mají také vyšší práh bolesti a tolerance, takže trvá mnohem delší dobu, než se muž rozhodne oficiálně jít si na svou partnerku nebo manželku stěžovat. Proto mohou být policejní statistiky, se svými čísly daleko od pravdy.¹⁸

Vzorec, že muži byli vždy ti silnější a agresivnější máme v sobě zakořeněný všichni. Muži byli vždy ti, kdo bojovali ve válce, ti kteří zachránili princeznu před zlým drakem, nebo vybojovali její čest v rytířských zápasech. Odtud možná pramení i představa mužů, že nad svými ženami mají moc, a že jim patří.

¹⁶ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 68.

¹⁷ Tamtéž, s. 68.

¹⁸ Tamtéž, s. 18.

1. 4 Znaky domácího násilí

V následující subkapitole, se zabývám znaky, které případy domácího násilí vykazují.

Aby se nějaký násilný čin dal považovat za domácí násilí, musí splňovat

základní kritéria:

1. **„Opakování a dlouhodobost** - pokud došlo jen k jednomu útoku, nedá se z toho určit, zda jde o domácí násilí. Bohužel tento první a jediný útok se může stát začátkem domácího násilí.
2. **Eskalace** - domácí násilí má vždy svou posloupnost a ta se vždy stupňuje a postupně dochází k častějším útokům. Dochází zde k útokům na lidskou důstojnost a fyzické útoky ohrožují zdraví i život.
3. **Jasně a nezpochybnitelné rozdělení rolí** - v domácím násilí je vždy jasné, kdo je pachatelem a kdo obětí.
4. **Neveřejnost** - domácí násilí probíhá nejčastěji doma za zavřenými dveřmi, tedy v soukromí.¹⁹

Všechna tato kritéria byla již postupně zmíněna, ale zde jsou sepsána uceleně. Pouhý konflikt nebo hádku nemůžeme považovat za domácí násilí. Ani tam, kde se nachází „italská domácnost“, tam se nemusí vyskytovat domácí násilí.

1. 5 Druhy domácího násilí

Jak již bylo v definicích o domácím násilí uvedeno, nejčastěji rozlišujeme domácí násilí na psychické, fyzické, emocionální, ekonomické, sexuální a sociální. Postupně každý druh násilí stručně vysvětlím.²⁰

¹⁹ Klíčové znaky domácího násilí. [online]. [cit. 2013-01-21]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

²⁰ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 41.

1. PSYCHICKÉ NÁSILÍ

Psychické násilí se může projevovat samostatně nebo v kombinaci s násilím fyzickým, na které se podíváme později. Mezi psychické násilí můžeme zařadit především zastrašování, zlé pohledy, ubližování jiným v přítomnosti ohrožené osoby, kritizování, ponižování, nadávání, zvýšená kontrola nad obětí, vyhrožování a vydírání, vyhrožování sebevraždou.

2. FYZICKÉ NÁSILÍ

Mezi fyzické projevy násilí patří akty, které mohou ohrožovat nebo ohrožují oběť na životě. Agresor může oběť kopat, bít pěstí, dávat facky, tlouct hlavou o nějaký předmět (nejčastěji o stěnu), dušení, šubání vlasů nebo házení různými předměty.

3. EMOCIONÁLNÍ NÁSILÍ

Toto násilí je orientováno na věci, osoby nebo zvířata, která jsou oběti blízká. Zahrnuje to ničení věcí oběti (například důležitých fotografií). Agresor se zaměřuje na věci, které jsou pro oběť důležité a zkouší, co oběť udělá pro to, aby pro ni důležité věci zachránila.

4. SEXUÁLNÍ NÁSILÍ

Sexuální násilí se projevuje aktem znásilnění, nucení do sexuálního styku nebo vyžadování sexuálních praktik, na které nechce oběť přistoupit. Dále poranění sexuální částí těla, či jednání s obětí jen jako se sexuálním otrokem.

5. EKONOMICKÉ NÁSILÍ

Agresor chce, aby ho oběť prosila o peníze, chce kontrolovat všechny výdaje oběti a odmítá financovat normální věci jako je strava, nájem, ošacení.

6. SOCIÁLNÍ NÁSILÍ

Agresor oběť izoluje od jejích příbuzných a přátel, zakáže oběti přijímat návštěvy, telefonovat, dívat se na televizi. Agresor svým chováním se snaží odpudit návštěvy oběti, dále ji doprovází k lékaři, na úřady, do obchodů a zajišťuje, aby oběť byla pouze s ním.

V této subkapitole je ukázáno, jak se násilí projevuje a v jakých formách se nejčastěji vyskytuje.

1. 6 Fáze násilí

V této subkapitole se zaměřím na cyklickou teorii násilí neboli fáze násilí.

„Teorie cyklu násilí reflektuje skutečnost, že mnoho obětí zůstává v násilném vztahu po dlouhou dobu (v některých případech i desítky let) a napomáhá vysvětlení tohoto fenoménu.“²¹

Hádky, běžné konflikty, krize ve vztazích, ztráta zaměstnání nebo alkohol. To jsou normální problémy, které se ve vztazích vyskytují a mohou potkat kohokoliv z nás. Ale i tyto problémy se mohou stát spouštěčem násilí.²²

1. FÁZE - STUPŇOVÁNÍ NAPĚTÍ

Tato fáze je charakteristická verbálními útoky. K fyzickému střetu zde zatím nedochází. Oběť cítí, že ve vztahu vládne napětí, často se s agresorem hádá a agresor začne být verbálně agresivní.

Oběť začne na tuto situaci reagovat tak, že se bude konfliktům a hádkám vyhýbat. Snažit se konflikty nevyvolávat a udělat vše, co agresorovi uvidí na očích, aby k dalším hádkám nedošlo.

Pokud má oběť zkušenost s touto fází, snaží se tuto fázi většinou urychlit a to z důvodu toho, aby to měla, co nejdříve za sebou a nejvíce důležité pro ni je, aby k druhé fázi, tedy k fázi exploze došlo v soukromí a ne na veřejnosti.

2. FÁZE - EXPLOZE

První fáze může trvat poměrně dlouho a může se stát, že oběť neodhadne, kdy přijde na řadu fáze druhá, tedy exploze. Oběť se většinou utvrdí o tom, že nemá absolutně kontrolu nad agresorovým chováním.

Každá oběť zareaguje na tuto fázi jinak. Jeden typ obětí okamžitě opouští nebezpečné území a hledá pomoc u své rodiny nebo známých. Jiný typ oběti se snaží ubránit a agresorovi rány vrací, nebo si někde v bytě najde místo, kde se může schovat a přečkat tuto fázi.

„Některé z obětí utrpí emocionální kolaps, který trvá několik hodin, v některých

²¹ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 36.

²² BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 64.

případech i několik dnů. Jsou velmi deprimované, nešťastné a zoufalé ze situace, ve které se nachází, shledávají ji bezvýhodnou a beznadějnou. Celé toto duševní rozpoložení napomáhá k tomu, že se oběť cítí velmi slabá a není schopná protireakce. Nemá sílu tuto situaci řešit.”²³

3. FÁZE - LÍBÁNKY

Druhá fáze, exploze netrvá většinou moc dlouho, rychle přejde a poté nastává fáze líbánek. Tato fáze je charakteristická tím, že agresor přichází s omluvami, dárky a oběť se snaží zahrnovat něhou. Tuto fázi považují jak agresor, tak i oběť za velmi nadějnou a doufají, že se vše v dobré obrátí.

„Oběť věří, že agresor je schopen se změnit, že pro tentokrát to opravdu myslí vážně, že ještě existuje naděje na harmonický a šťastný vztah a výchovu společných potomků. Mnoho obětí si mimo jiné myslí, že bez nich agresor nemůže žít.”²⁴

Tyto fáze se cyklicky opakují a vždy mají podobný průběh. Agresor se často snaží konflikt urovnat omluvami a sliby, že podobná situace už nikdy nenastane, a někteří z agresorů jsou schopni své sliby alespoň na chvíli dodržet, ovšem situace se bude dříve či později opakovat a bývá mnohdy i mnohem brutálnější.²⁵

„Předpoklad, že k partnerskému násilí dochází v určitém cyklu, vyslovila jako první psychologička Walkerová na základě svých studií týraných žen.”²⁶

1. 7 Psychologické důsledky násilí

V této subkapitole se zabývám dopady násilí na psychiku oběti. Jak se oběť s domácím násilím vyrovnává a zda u ní může docházet k psychickým poruchám.

Násilí, které oběť prožívá, ji ovlivňuje ve všech oblastech jejího života. Ovlivňuje především zdravotní stránku oběti, ale bylo prokázáno, že působí i na výkonnost v zaměstnání, což má za následek ohrožení ekonomické stránky, v zaměstnání může dojít ke

²³ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 64.

²⁴ Tamtéž, s. 65.

²⁵ Tamtéž, s. 66.

²⁶ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 36.

ztrátě výkonnosti či může oběť přijít o své zaměstnání. Násilí má také vliv na sociální status oběti, když se oběť ocitne bez domova nebo v azylovém domě. Kromě těchto zmíněných následků má násilí dopad i na psychickou stránku oběti. U oběti se mohou vyskytnout deprese, úzkost posttraumatická stresová porucha.²⁷

Z výše uvedených údajů je zřejmé, že domácí násilí má dopad jak na fyzickou, tak i na psychickou stránku oběti.

1. 7. 1 Syndrom týrané ženy

Aby se mohly popsat důsledky násilí, které oběť prožila, vžil se v literatuře termín Syndrom týrané ženy, který vytvořila Walkerová a chtěla jím pojmenovat širokou škálu psychických důsledků a vzorců chování, které jsou výsledkem dlouhodobého partnerského násilí.²⁸

„Syndrom týrané ženy bývá definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů jako jsou deprese, nízké sebevědomí či izolace, znovuprožívání traumatu, naučená bezmocnost, stažení se od okolí, poruchy příjmu potravy, vyčerpání, bolesti hlavy, zad, vysoký krevní tlak apod., které jsou důsledkem přímé osobní zkušenosti s opakovanými násilnými útoky, zejména rozporuplného a proměnlivého chování pachatele a snížené možnosti oběti ovlivňovat vlastní život.“²⁹

Walkerová vymezuje čtyři základní charakteristiky syndromu týrané ženy:

1. *„Žena věří, že za násilí může ona.“*
2. *Nedovede si představit, že by za násilí mohl být odpovědný někdo jiný než ona.*
3. *Žena se bojí o svůj život a/nebo životy svých dětí.*
4. *Žena má iracionální pocit, že násilník je všude přítomný a vševědoucí.“³⁰*

Syndrom týrané ženy není zahrnut do Mezinárodní klasifikace nemocí DSM IV, ale je uznávána jako podkategorie medicínsky uznané posttraumatické stresové poruchy. Oběť,

²⁷ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 40.

²⁸ Tamtéž, s. 40.

²⁹ Tamtéž, s. 41.

³⁰ Tamtéž, s. 41.

kteřá se stala obětí domácího násilí, vykazuje podobné symptomy jako u osob, které zažily nějaké traumatizující události, např. zajetí za války a mučení.³¹

Z uvedeného je zřejmé, že domácí násilí má velký dopad na psychickou stránku oběti a z psychických problémů se mohou vyvinout i problémy povahy fyzické.

1. 8 Rizikové faktory domácího násilí

V monografii *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině* se uvádí, že není mezi vědci shoda, zda existují nějaké rizikové faktory při vzniku násilí v rodině. Někteří vědci se shodují na tom, že domácí násilí se týká všech společenských vrstev. Jiní vědci s tímto tvrzením souhlasí, ale nesouhlasí, že by výskyt domácího násilí byl rovnoměrný. Každý vědec, který se zabývá tímto tématem, dává důraz na jinou klíčovou úlohu faktorů. Někteří říkají, že klíčovou úlohu mají faktory psychologické, jiní tvrdí, že klíčovou úlohu mají faktory sociální a další třetí skupina se zaměřuje na faktory kulturní (například patriarchální uspořádání společnosti).³²

„Mimoto i do této oblasti proniká potřeba rozlišovat akty fyzického, psychického a sexuálního násilí. Mnoho vědců se domnívá, že fyzické násilí se koncepčně liší a vzniká na základě odlišných souvislostí a příčin než násilí psychické. Některé rizikové faktory se pak mohou vztahovat k fyzickému násilí, zatímco k jiným formám mohou být irelevantní (a obráceně).“³³

Při pokusech stanovit výčet rizikových faktorů se vyskytuje problém, a tím je, že tyto pokusy vedou k tendenci vysvětlovat tento problém jako důsledek několika málo faktorů a takové pojetí není správné. Je třeba si uvědomit, že tento fenomén nemůže být založen na modelu jednoho faktoru.³⁴

³¹ VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 41.

³² *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. 1. vyd. Editor Simona Pikálová. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 36.

³³ Tamtéž, s. 36.

³⁴ Tamtéž, s. 36.

Je těžké zjistit a potvrdit, zda některé z následně uvedených faktorů opravdu hrají svou roli nebo je domácí násilí prováděno spíše lidmi s podobnými povahovými rysy.

1. 8. 1 Sociálně demografické faktory

Mezi sociálně demografické faktory řadíme tři faktory: věk, pohlaví a příjem.³⁵

1. **Věk** - nejvíce trestných a násilně trestných činů obecně je páčáno osobami ve věku 18 až 30 let.
2. **Pohlaví** - více kriminálního chování najdeme mezi muži, než mezi ženami, avšak rozdíl mezi mírou kriminality u mužů a mírou kriminality u žen v rámci rodiny, jsou u mužů nižší a to z důvodu páčání násilného chování na dětech.
3. **Příjem** - výskyt domácího násilí je vyšší v těch rodinách, ve kterých se příjem vyskytuje nebo je pod hranicí „životního minima“.

„V USA je často zkoumán také vliv barvy pleti na incidenci a frekvenci násilí v rodině. Data z „National Crime Victimization Survey“ (NCVS, USA, 1994) prokázala o něco vyšší míru násilí mezi partnery u Afroameričanů oproti bílým (5,8 % oproti 5,4 %), u Hispánců to bylo 5,5 %. Co se týče násilí na dětech, „The Second Study of the National Incidence and Prevalence of Child Abuse and Neglect“ neukázal žádné signifikantní rozdíly podle barvy pleti.“³⁶

Muži se stávají častěji pachateli domácího násilí než ženy, ovšem ženy spíše obrazejí svou agresivitu proti svým dětem, než proti svému partnerovi. Jak bude uvedeno v následující kapitole, tak i ženy se stávají pachateli domácího násilí na svém partnerovi.

³⁵ *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině.* 1. vyd. Editor Simona Pikálková. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 36.

³⁶ Tamtéž, s. 37.

1. 8. 2 Situační a enviromentální faktory

Mezi situační a enviromentální faktory řadíme pět faktorů: stres, sociální izolaci, sociální podporu, mezigenerační přenos vzorců násilí a genderovou nerovnost.³⁷

1. **Stres** - mezi stresové faktory řadíme nezaměstnanost (ať už jednoho nebo obou partnerů), finanční problémy, sexuální problémy, osamocený život a mladistvé těhotenství (před 20. rokem).
2. **Sociální izolace versus sociální podpora** - podle vědců je vyšší pravděpodobnost, že lidé, kteří jsou izolováni od svého okolí (sousedé, příbuzní) budou páchat násilné chování na své rodině než ostatní. Jako sociální podporu chápeme širší rodinu a přátele, kteří mohou pomoci spíše oběti násilného chování, tudíž v této pozici vystupuje spíše jako ochranný faktor.
3. **Mezigenerační přenos vzorců násilí** - v literatuře, která se zabývá především problematikou zneužívaných dětí, je široce rozšířen názor, že děti, které byly v dětství zneužívány, budou v dospělosti a na své rodině uplatňovat stejné vzorce chování. Sociologové Kaufman a Ziegler testovali tuto hypotézu a dospěli k závěru, že ženy, které byly v dětství zneužívány méně často, uplatňovaly na svých dětech násilí, pokud měly podporu ve své rodině, v partnerovi nebo v přátelích.
4. **Genderová nerovnost** - za jeden z rizikových faktorů je považována genderová nerovnost. Výzkumná data ukazují, že čím je větší nerovnost v partnerském vztahu, ve společnosti či skupině, tím se častěji objevuje násilí na ženách.

Z výše uvedeného lze vyvodit závěr, že pokud se u dospělého člověka v minulost objevila násilná zkušenost, která směřovala od nejbližší rodiny, nelze tuto zkušenost vnímat jako rozhodující determinující faktor, že bude v budoucnu také projevovat násilné chování. A pokud jsou lidé izolováni od svého okolí a nemají podporu ve svých blízkých, jsou více náchylní k tomu, že se stanou pachateli domácího násilí, než lidé, kteří mají podporu v rodině a ve svém okolí.

Mým záměrem bylo v první kapitole objasnit pojem domácí násilí a objasnit další faktory, které jsou s domácím násilím neodmyslitelně spojené. V subkapitole historie

³⁷ *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. 1. vyd. Editor Simona Pikálková. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 37.

domácího násilí se mi potvrdila domněnka, že domácí násilí není fenoménem dnešní doby, ale že se na něj se současnosti pohlíží jiným způsobem, než to bylo v minulosti. Dále jsem definovala znaky, druhy a fáze domácího násilí. Stručně jsem naznačila, jaké mohou být psychologické důsledky a jaké jsou rizikové faktory domácího násilí.

Tato kapitola je zaměřena spíše obecně na problematiku domácího násilí a konkrétněji se na problematiku domácího násilí na ženách a mužích zaměřím v kapitole druhé.

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ NA ŽENÁCH A MUŽÍCH

V následující kapitole se budu věnovat nejen domácímu násilí na mužích, ale zmíním se zde o domácím násilí, které je páčáno na ženách. Zaměřím se také na to, jaké jsou role mužů v domácím násilí. Představím ženy, jako násilné osoby, ale zaměřím se i na typologii násilných mužů. Závěrem kapitoly uvedu stereotypy, které se váží k domácímu násilí na mužích.

2. 1 Muži jako oběti domácího násilí

A jaké postavení mají v problematice domácího násilí muži? Může se stát i muž obětí domácího násilí? Nenalezla jsem tolik zmínek o mužích jako obětech domácího násilí jako o ženách, ale i tato problematika se začíná postupně dostávat do povědomí široké veřejnosti.

Dnes je domácí násilí na mužích pořád relativně neprozkoumaná oblast, a proto není tolik informací o této problematice, tak jak je tomu v oblasti domácího násilí páchaném na ženách.

„Společnost stále citlivější k právům žen, dětí, seniorů, ale i zvířátek zcela přehlíží psychické a někdy i fyzické týrání mužů, přičemž horší je to první.“³⁸

„Prokazování násilí a především pomoc týraným mužům jsou komplikovány také neochotou mužů vyhledat institucionalizované formy psychosociální pomoci. Pro muže je týrání velmi ponižující, stydí se vyhledat jakoukoliv pomoc. Souvisí to do značné míry s tím, že týrání mužů nekoresponduje s tradičním pojetím mužské role a není sociálně akceptováno. Od mužů se očekává, že budou odvážní, silní, stateční, že „se přece dokáží ubránit“, prostě proto, že se předpokládá, že muži jsou fyzicky zdatnější než ženy. Zdrčený a týraný muž zpravidla vyvolává v sociálním okolí nejistotu, pohoršení nebo údiv a laikové rychle nacházejí nepřeborné množství způsobů, jak ho povzbudit. „To jsi chlap, že se necháš mlátit od ženské?“. „Musíš si dupnout a ukázat jí, co sluší a patří.“ Také pracovníci v pomáhajících

³⁸ NOSKOVÁ, Věra. Agresor v sukních: Odvrácená tvář ženství. Psychologie dnes. 2013, roč. 19, č. 4, s. 16.

profesích, především ženy (ale i muži) pocítují při setkání s týranými muži rozpaky. „Je to normální, aby sebou nějaký chlap nechal takhle vláčet?“ „Je to bačkora!“³⁹

Muži se většinou stávají objekty násilí především v tzv. jednogenderových institucích. Jedná se především o instituce, kde se vyskytují především muži, tedy armáda, vězení nebo zajatecké tábory. Muži jsou zde nuceni k výkonu ženských rolí se všemi službami, zde mluvíme i o sexuálním násilí. Muži jsou v těchto institucích přeřazeni z mužské kategorie do kategorie žen.⁴⁰

„Dochází ovšem také k mezigenderovému násilí žen vůči mužům, a to především v tzv. primární sféře (domácí násilí vůči mužům). Odhaduje se, že muži jsou oběťmi domácího násilí ve 2 - 7 % případů. Empirický výzkum této problematiky se teprve začíná rozvíjet, takže zatím neexistují spolehlivá data. Zanedbání tohoto tématu, ale není způsobeno pouze tím, že se feministický výzkum samozřejmě zabýval i násilím na ženách, a snad dokonce bránil výzkumu násilí ze strany ženy (jako součást mužské role). Rozvoj výzkumu této problematiky záleží hodně na odvaze (mužských) výzkumníků překonat tabuizované mužské zkušenosti.“⁴¹

Prokázat, že se muž stal obětí domácího násilí není jednoduché, protože jejich ženy či partnerky používají spíše psychické, verbální a emocionální týrání a vydírání. Fyzické násilí je spíše doménou mužské populace, to ale neznamená, že i na mužích je uplatňováno fyzické násilí ze strany žen.⁴²

Není možné určit jednotný model muže, který se stává obětí domácího násilí, ale může se pokusit říct, že jsou to většinou neagresivní, submisivní a spíše „femininní“ muži. Mohou mít fyzický, psychický, sociální nebo ekonomický handicap a svými partnerkami jsou označováni jako „ňoumové“. Mohou trpět sklony k nadváze. Dále to také mohou být muži, kteří nesnadno navazují sociální kontakty, nemají vytvořenou takovou podpůrnou síť přátel kolem sebe. Psychické a fyzické násilí se nevyhýbá ani maskulinním mužům a muži se také

³⁹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 134.

⁴⁰ Tamtéž, s. 134.

⁴¹ Tamtéž, s. 134.

⁴² Tamtéž, s. 134.

často stávají obětí násilí, které na nich páchají jejich vlastní dospělé děti, tento případ se nazývá mezigenerační domácí násilí.⁴³

Ve výše uvedené subkapitole se potvrdilo, že i muži se mohou stát obětí domácího násilí. Podle mého názoru není podstatné, zda se obětí domácího násilí stane žena nebo muž, ale je důležité začít vnímat domácí násilí jako závažný problém.

2. 1. 1 Role mužů v domácím násilí

Není jednoduché vyvozovat závěry o mužských obětech domácího násilí, protože zde možná neplatí tradiční pojetí domácího násilí, kde jeden z aktérů je obětí a druhý násilníkem. Muži se mohou ocitnout v postavení skutečné oběti, tedy osoby, která je ohrožená domácím násilím, dále se mohou účastnit takzvaného recipročního násilí mezi partnery, které je charakteristické vzájemným napadáním. Další možností je, že muž je násilnou osobou, ale z různých důvodů se staví do pozice oběti domácího násilí.⁴⁴

Pokud se muž stane skutečně obětí domácího násilí, je důležité, aby mu byla poskytnuta pomoc a podpora, je důležité přistupovat k němu velmi citlivě a vstřícně. Tito muži mohou utrpět velké emoční ztráty, mít psychické trauma, mohou rovněž cítit, že jako otcí selhali a mít problémy ve vztahu se svými dětmi. Jak už bylo řečeno, málokdy tito muži vyhledají odbornou pomoc z obavy, že jim pracovníci na pomáhajících profesích nebudou věřit. Bohužel jejich šance vyřešit tuto situaci vlastními silami je velmi malá.⁴⁵

„Zde se může vyskytnout otázka, proč tito muži své partnerky prostě neopustí a existuje proto mnoho důvodů, které jsou totožné, když se v této situaci ocitne žena:

- *Nejsou dostatečně finančně zajištěni.*
- *Milují svoji partnerku a věří, že se může změnit.*
- *Nechtějí přijít o kontakt se svými dětmi.*
- *Nechtějí, aby někdo věděl co se u nich doma děje, stydí se za to.*
- *Z domácího násilí obviňují sami sebe a myslí si, že je to jejich vina.*

⁴³ ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Krizová intervence pro praxi. 2.*, aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 134.

⁴⁴ ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 99.

⁴⁵ Tamtéž, s. 99.

- *Mohou se bát, že ztratí kontakt s ostatními členy rodiny nebo společnými přáteli.*
- *Myslí si, že skutečný muž by měl umět svoji ženu zvládnout.*

Kromě toho je vysoce pravděpodobné, že muž jako osoba ohrožená domácím násilím, bude muset čelit sexistickým stereotypům. Mezi laickou a nezřídka i odbornou veřejností je populární představa „chlapa pod pantoflem“, který je prezentován jako slabý, ubohý a hloupý.”⁴⁶

Mohu se pouze domnívat, jaké to je pro muže, když se stane obětí domácího násilí. Věřím, že je pro ně velmi těžké odejít od násilného partnera, stejně jako je tomu u žen. Pro muže tato situace může být komplikovanější v tom, že s muži jako oběťmi domácího násilí, se nesetkáváme tolik, jako s ženami, které se staly obětí domácího násilí.

2. 2 Ženy jako násilné osoby

Pokud chceme charakterizovat ženu, většina z nás si ji bude charakterizovat jako křehkou, hodnou, milující něžnou bytost, ale existují mezi námi i ženy, které se nedají považovat za křehké a něžné?

„Rozvádějící se ženy používají podpásovky všech kalibrů, až příliš často kritizují otce svých dětí, například tvrdí, že táta děti sexuálně zneužíval. Toto obludné obvinění přijímají policisté i soudy bez mrknutí oka. Soud v takovém případě okamžitě zareaguje a omezí kontakt otců s dítětem, někdy si mstivá matka prosadí, že bude otce při schůzce s dítětem dohlížet. Muž je podroben ponižujícím vyšetřením. Samozřejmě že se prokáže, že deviant není, ale dítě už je matkou informováno, že tátu vyšetřuje policie, protože mu ublížil.”⁴⁷

Podle Ševčíka a Špaténkové dokáže být žena krutá, násilná a figuruje ve všech formách domácího násilí. Pokud mluvíme o selhání ženy v její roli, tak většinou mluvíme o selhání v pečující roli, např. v péči o handicapované, seniory nebo děti. Musíme si přiznat, že oblast násilí v partnerství ze strany žen je spíše neprozkoumaná. Z předchozího textu víme, že pro tento nedostatek informací existuje mnoho důvodů a to většinou to, že muži se stydí, že

⁴⁶ ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 100.

⁴⁷ NOSKOVÁ, Věra. Agresor v sukních: Odvrácená tvář ženství. *Psychologie dnes*. 2013, roč. 19, č. 4, s. 17.

se stali obětmi domácího násilí a neradi přiznávají, že je jejich žena týrá. Rozhodně bychom, ale neměli ženy, jako násilné a agresivní osoby podceňovat a lze se domnívat, že muži se stávají oběťmi domácího násilí stejně často, jako se jimi stávají ženy.⁴⁸

Existují dvě roviny násilného chování, které se objevují u žen:

1. **„Ženy útočí v sebeobraně - násilí v sebeobraně je charakteristickým rysem „ženského“ domácího násilí, zatímco charakteristickým rysem „mužského“ domácího násilí je tendence násilí stupňovat.**
2. **Ženy, které násilnou osobu (nejčastěji svého násilného partnera) zabijí - jsou zoufalé a po mnoha letech krutého týrání a zneužívání nevidí jiné řešení, jak ukončit cyklus násilí.**⁴⁹

Stets a Sraus vyslovili názor, že jen minimum násilí ze strany žen vůči jejich partnerům se děje v sebeobraně. Shodnou se na tom, že napadení mužů a žen v intimních vztazích je vyrovnané. Podle jejich výzkumu ve 42-45 % případů zaútočila první žena na muže a ve 43-53 % případů zaútočil první muž.⁵⁰

*„Domnívají se, že v takovém případě se většinou jedná o poměrně dynamický vztah. Zpravidla značně agresivní ženy a méně agresivního muže. Podle nich má hodně párů tendenci chovat se vzájemně násilně.”*⁵¹

*„Podle výsledků výzkumu Morseové, kterého se zúčastnilo 1725 respondentů a byl orientován na populaci mladých a dospělých lidí, se násilně ke svému partnerovi chovalo 38 - 40 % žen. 49 - 59 % párů se chovalo násilně k sobě navzájem a 14 - 22 % žen se dopustilo na svém mužském protějšku velkého a hrubého fyzického násilí. Výsledky výzkumu dokazují, že muž se choval jako násilná osoba pouze v 10 - 14 % případů domácího násilí, zatím co žena se chovala jako násilná osoba v 30 - 38 % případů.”*⁵²

Oba uvedené výzkumy potvrzují, že ženy se nechovají agresivně pouze v sebeobraně a dokazují, že existují i násilné ženy, které si vybíjejí svoji zlost na svém mužském protějšku.

⁴⁸ ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 65.

⁴⁹ Tamtéž, s. 65.

⁵⁰ Tamtéž, s. 66.

⁵¹ Tamtéž, s. 66.

⁵² Tamtéž, s. 66.

Tyto ženy si cíleně vybírají muže, kteří jsou méně agresivní než ony. Chtěla bych zdůraznit fakt, že některé ženy se chovají ke svému partnerovi agresivně již před svatbou a vzájemný agresivní vztah partnerů od začátku partnerství také není ojedinělý. V uvedených výzkumech bylo také zjištěno, že ženy se přiklání spíše k psychickému a emocionálnímu násilí.

2. 3 Muži jako násilné osoby

Jak již bylo uvedeno v předchozí subkapitole, nemusí být vždy agresorem pouze muž, ale agresorem se může stát i žena.

2. 3. 1 Typologie násilných mužů

*„Pokud si projdeme odbornou literaturu, zjistíme, že už zde bylo několik snah o vytvoření typologie násilných mužů. Každou typologii, kterou v literatuře nalezneme nelze brát doslovně, protože každý případ domácího násilí, každá osoba, která je násilím ohrožena nebo násilí páchá, je jedinečná osoba a je nezbytné ke každému případu přistupovat individuálně. Přesto nám může určitá typologie pomoci zorientovat se v případě a vyřešit ho.“*⁵³

Elbow vymezil čtyři typy násilných mužů: kontrolor, obránce, validátor a inkorporátor.⁵⁴

1. **Kontrolor** - kontrolor je typ muže, který na lidi nahlíží jen jako na objekty, které pro něj mohou něco udělat. Tento agresor považuje svoji oběť za svůj majetek, se kterým si může dělat, co chce. Násilí používá v případě, kdy má pocit, že by od něj mohla oběť odejít a ztrácí nad ní kontrolu. Svůj objekt přesvědčuje hrozbami, násilím či i použitím fyzické síly.
2. **Obránce** - tento typ muže má rád, když je na něm oběť závislá (finančně i sociálně). Je také závislý na přijetí a odpuštění oběti. Jeho strachem je, že ho oběť opustí nebo potrestá za to, že je k ní násilný, proto rád svému okolí dokazuje, že oběť je na něm závislá a bez něho se neobejde (přesvědčuje sebe i okolí).

⁵³ ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 72.

⁵⁴ Tamtéž, s. 72.

3. **Validátor** - validátor má pochybnosti sám o sobě a násilí používá jako způsob posílení svého mužského sebeobrazu. Jeho cílem je získat uznání, ověření a potvrzení jeho sebepojetí. Ztráta osoby, na které se ujišťoval sám o sobě, je pro něj velmi těžká rána a ztráta, která potvrdí jeho nízkou úctu a hodnotu a proto validátor dělá vše pro to, aby o svou oběť nepřišel. Využívá k tomu výhrůžky, zastrašování a cílenými slovy jí snižuje sebevědomí a vyvolává v ní výčitky.
4. **Inkorporátor** - tento typ muže cítí, že oběť je součástí jeho samého. Inkorporátor je zoufalý, nedokáže prožívat sám sebe a přivlastnění si své oběti mu dovoluje získat si určitý stupeň sebeúcty, ale zároveň tohle vše v něm vyvolává strach, co kdyby o svou oběť přišel.

Samozřejmě nelze přesně říci, že tento násilný muž je typ kontrolora, obránce, validátora nebo inkorporátora. Typy násilných mužů se mohou mezi sebou vzájemně prolínat a v násilném muži se může objevit z každého typu něco.

„Holzworth-Munroe a Stuart sestavili také typologii násilných mužů. Na rozdíl od Elbowa zmiňuje pouze dva typy násilných mužů.“⁵⁵

1. **Muži násilní pouze doma** - tento typ mužů se chová agresivně pouze v domácím prostředí. Nedopouštějí se tak často sexuálního násilí a po agresivním násilí svého činu velmi litují. Tento muž se spíše účastní, tzv. partnerského násilí.
2. **Muži násilní i mimo domov** - Tito muži jsou často závislí na alkoholu a drogách a vyznačují se těžším násilím. Tito muži jsou agresivní jak doma, tak i mimo domov a často neakceptují pomoc, která je jim nabízena (poradenství, terapie).

Výše uvedené typologie považují za ty základní, se kterými se můžeme v odborné literatuře setkat. Nelze je ovšem brát úplně doslovně a nasazovat je na každého násilného muže, nebo na každý případ domácího násilí.

2. 4 Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe

V subkapitole domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe budu vycházet ze studie Čírtkové: *Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe*, která byla přednesena na

⁵⁵ ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 73.

konferenci „Muži jako oběti domácího násilí“ dne 9. 3. 2011. V této studii vychází Čírtková ze svých vlastních zkušeností a bádání.

2. 4. 1 Domácí násilí na mužích z pohledu policejní praxe

Čírtková shrnuje domácí násilí na mužích z pohledu policejní praxe v České republice do tří záhytných bodů:

1. *„Slabá/nerozvinutá percepce mužů ohledně vlastní viktimizace domácího násilí.*
2. *Problémy s deklarací u mužů, kteří jsou oběťmi domácího násilí.*
3. *Dobrá spolupráce Policie ČR s intervenčními centry a neziskovými organizacemi.*”⁵⁶

Ad 1. „Slabá/Nerozvinutá percepce mužů ohledně vlastní viktimizace domácího násilí.”

Čírtková se v tomto bodě zabývá skutečností, že muži si neuvědomují, že by se mohli stát oběťmi domácího násilí. Muži se neobracejí na policejní orgány v případě, kdy je na nich pácháno domácí násilí. Je tedy jasné, že policie řeší domácí násilí na mužích pouze výjimečně. K tomuto body jsou doloženy statistiky vykazání z roku 2007, 2008, 2009 a 2010, kdy byly muži za tyto čtyři roky vykazáni v 3324 případech, zatím co ženy byly vykazány pouze v 62 případech.⁵⁷

„Jaké jsou příčiny slabé percepce, tj. vytěšňování role oběti u týraných mužů? První vysvětlení, které se nabízí, je malá informovanost o domácím násilí na mužích. Takové vysvětlení bohužel, ale nestačí a je povrchní. I z výzkumů týraných žen víme, že vědění/informace a cítění/viktimní percepce představují dva odlišné fenomény. I poučená a problematiky domácího násilí znalá žena prochází určitým vývojem, než si uvědomí, že se sama stala oběť domácího násilí. Pokud jde o dynamiku viktimního prožívání u muže, jsou zatím k dispozici hypotézy a teoretické spekulace (například strach ze ztráty maskulinní identity, obavy ze sekundární viktimizace), které navíc nerozlišují mezi percepcí a deklarací

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe. In: [online]. 2011. vyd. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.nasilinamuzich.cz/informace/>, s. 1.

⁵⁷ Tamtéž, s. 1.

u oběti. Je zapotřebí empirických výzkumů, které by vnesly jasno do pochodů viktimní percepce u týraných mužů.”⁵⁸

Je tedy potřeba, aby se případy mužů, kteří se stali obětí domácího násilí, zkoumali a zjistil se proces, kterým si muži procházejí, např. kdy zjistí, že jsou obětí domácího násilí a jak se rozhodují, zda se s touto skutečností někomu svěří.

Ad 2. „Problémy s deklarací u mužů, kteří jsou obětmi domácího násilí.”

Pod termínem deklarace si v tomto případě můžeme představit oznamování viktimizace, tedy podání trestního podání na agresora (pachatele) domácího násilí, poté co si oběť uvědomuje svoji situaci. Podle několika případů lze usoudit, že muži jdou podat trestní podání na partnerku až v okamžiku, kdy na ně začne partnerka fyzicky útočit. Bohužel oznámí pouze poslední incident a ne všechny. Pokud se dostanou do kontaktu s policií, nesvěří se s celou situací, proto je nutné, aby se policisté doptávali, aktivně zjišťovali a zkoumali daný případ. Tedy otestovat hypotézu, že se v daném případě jedná o domácí násilí.⁵⁹

„Podle vlastní zkušenosti Čírtkové probíhá konzultační činnost policie s mužem ohroženým domácím násilím seriózně, tedy bez náznaků jakékoliv sekundární viktimizace. Výjimky se ale nacházejí všude, proto nejsou možné vyloučit. Podle Čírtkové tato sekundární viktimizace se týká spíše neproškolených policistů.”⁶⁰

Pro muže jako oběti domácího násilí je důležité vědět, že v okamžiku, kdy se rozhodne nahlásit svůj problém policii, nebo se svěřit se svým problémem některé z pomocných organizací, tak nebude nijak zesměšňován nebo urážen, ale jeho případ bude zkoumán stejně pečlivě, jako by tomu bylo v případě, kdy je obětí domácího násilí žena.

Ad 3. „Dobrá spolupráce Policie ČR s intervenčními centry a neziskovými organizacemi.”

„Podle Čírtkové je v České Republice dobře zahájená spolupráce Policie ČR s IC (intervenční centrum) a NGO (nezisková organizace). Všechny tři složky (tj. Policie ČR, IC,

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe. In: [online]. 2011. vyd. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.nasilinamuzich.cz/informace>, s. 2.

⁵⁹ Tamtéž, s. 2.

⁶⁰ Tamtéž, s. 2.

NGO) sdílejí sladěné přístupy, jednotnou definici i standarty pro posuzování živých případů domácího násilí (např. znaky domácího násilí, posuzování rizikovosti dle SARA DN atp.). Klíčovým faktem je, že fungují podle zákona č. 135/2006 Sb., který zavedl nediskriminující přístup ke všem osobám ohroženým domácím násilím bez ohledu na jejich pohlaví či věk. Toto zesíťování podle shodných pravidel vytváří příznivé právní prostředí pro řešení případů domácího násilí na mužích.⁶¹

Čírtková uvádí, že byla přítomna u případů, kdy na policii bylo podáno trestní oznámení ženou na týrání svým partnerem, a policie v průběhu vyšetřování zjistila, že domácí násilí skutečně páchá oznamovatelka a nikoliv její obviněný partner. To dokazuje pečlivost policie při přezkoumávání případů.⁶²

Tento bod potvrzuje tvrzení bodu předchozího a to, že Policie ČR prozkoumává veškeré případy do hloubky.

2. 4. 2 Domácí násilí na mužích z pohledu teorie

Čírtková ve studii *Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe* uvádí dva pohledy na problematiku domácího násilí na mužích.

1. „Muži jako oběti domácího násilí - tedy viktimologická dimenze problému.
2. Ženy jako násilné osoby - kriminologická dimenze problému.“⁶³

Obě tyto dimenze trpí nedostatkem seriózních výzkumů. Autoři jako Loseke a Kurz zastávají názor, že domácí násilí, kde je agresorem žena, není stejné jako domácí násilí, kde je agresorem muž. Zde se dotýkáme genderového problému, který nás tlačí do jiného posuzování agresora mužského pohlaví a agresora ženského pohlaví.⁶⁴

Aktuální teorie o domácím násilí:

1. „Teorie zdrojů.

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe. In: [online]. 2011. vyd. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.nasilinamuzich.cz/informace>, s. 2.

⁶² Tamtéž, s. 3.

⁶³ Tamtéž, s. 3.

⁶⁴ Tamtéž, s. 3.

2. Teorie výměny.⁶⁵

První teorii vytvořil Goode roku 1971 a nazývá se **teorie zdrojů** a je genderově zaměřená.

„Goode tvrdí, že rodina stejně jako jiné sociální systémy drží pohromadě nátlakem anebo hrozbou takového tlaku. Násilí reprezentuje jeden ze zdrojů nátlaku neboli moci uplatňované v rodině. Čím více jiných zdrojů moci má konkrétní jedinec, tím méně používá násilí. Násilí je z tohoto úhlu pohledu posledním prostředkem k udržení moci a kontroly a partner ho v rodině/ve vztahu použije tehdy, když mu jiné zdroje moci a kontroly chybí anebo jsou nedostatečné. Muži v důsledku socializace obvykle touží po dominantní pozici v intimním vztahu. Jestliže však jejich partnerka je pracovně, společensky i finančně úspěšnějším členem vztahu, je pravděpodobné, že sáhnou po násilí, aby si vydobyli ztracenou dominantní pozici zpět. Muži, kteří disponují dostatečnými intelektuálními, finančními či jinými zdroji k domácímu násilí podle této teorie netendují.“⁶⁶

Druhou teorií je **teorie výměny**. Tato teorie je zaměřená na dávání a brání v rámci vztahu. Oba partneři do vztahu něco přináší a od toho druhého berou. Obdařují se navzájem láskou, respektováním, sexualitou. Může se, ale stát, že jeden z partnerů objeví, že by mohl získávat i pomocí násilí. Násilí zde představuje nejjednodušší cestu, jak získávat a nemuset nic nabízet nazpátek. Pokud agresor vycítí, že mu nehrozí žádná sankce nebo potrestání, může považovat tuto taktiku za výhodnou, když chce získat od partnera to, co vždy chce. Výrazným bodem v této teorii je získání moci a velké kontroly nad obětí.⁶⁷

Obě tyto nastíněné teorie se vztahují k domácímu násilí, které je páchané na ženách. S určitými úpravami je lze použít i na případy domácího násilí na mužích. Podle Čírtkové není nutné hledat odlišné teorie k vysvětlení domácího násilí na mužích.

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe. In: [online]. 2011. vyd. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.nasilinamuzich.cz/informace/>, s. 3.

⁶⁶ Tamtéž, s. 3.

⁶⁷ Tamtéž, s. 4.

2. 5 Stereotypy vážící se k násilí na mužích

Muži, kteří se stanou obětí domácího násilí, zažívají těžkou situaci ve dvou rovinách. Vztahují se na ně stereotypy, které se váží i k domácímu násilí na ženách a dále je zde souvislost s předsudky, které souvisí s genderovým aspektem. Obě tyto roviny znesnadňují mužům vyhledat odbornou pomoc a chtít vyřešit svou situaci.⁶⁸

Zaměřím se na čtyři stereotypy, které se ale příliš neliší od stereotypů vztahující se k násilí na ženách.⁶⁹

1. **Kdyby to bylo skutečně tak hrozné, odešel by** - odchod od násilného partnera není jednoduchý. V prvních okamžicích násilného vztahu se snaží oběť násilného partnera omlouvat a vysvětlovat nejrůznějšími důvody, proč to agresor udělal. V pozdější fázi tohoto násilného vztahu je oběť tak sociálně izolovaná a neví, jak se má obrátit pro pomoc.
2. **Muž je silnější, proto nemůže být fyzicky napaden ženou** - muži nemusí být vždy fyzicky silnější než ženy a zároveň agresivita nemá nic společného se stavbou těla. Pro některé muže může být také nepřipustné pouštět se do fyzického střetu se ženou, i když by se jednalo o sebeobranu.
3. **Ženy se dopouštějí násilí pouze v sebeobraně** - tento stereotyp zabraňuje mužům obrátit se na odbornou pomoc nebo na policii, protože by byl vnímán jako agresor.
4. **Jen úplný slaboch zažívá násilí ve vztahu** - lidé, kteří žijí v násilném vztahu, vědí, že to stojí mnoho sil a každodenně mnoho úsilí a vymyšlení strategií, aby vztah udrželi a zachránili.

„Okolnost, že se nějaký muž ocitá takzvaně „pod pantoflem“, není již několik desítek let pro veřejný diskurz ničím překvapivým. Společnost takovou pozici příliš neocenuje a obvykle nenabízí dotyčnému podporu nebo pomoc. Z asymetrického rozložení moci v páru ještě nelze usuzovat na výskyt domácího násilí. Bylo by pak laciné a přehnané rozvíjet tuto metaforu pomocí emotivních obrazců dusajících okovaných bagančat, ale lze snad podotknout, že i jinak něžný taneční střevíček dokáže svým úzkým podpatkem zanechat

⁶⁸ Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, s. 31.

⁶⁹ Tamtéž, s. 31.

*slušnou ránu. Pro začátek by mohlo stačit, když si tuto možnost takové citelné újmy připustíme a budeme si jejích příznaků bedlivěji všímat.*⁷⁰

Ve druhé kapitole jsem se konkrétněji zabývala domácím násilím, jak na mužích, tak i na ženách, i když kapitola byla spíše zaměřena na muže jako oběti domácího násilí.

Rozhodně nemůžeme vnímat pouze muže jako násilnou osobu, ale je nutné připustit, že i v ženě se může skrývat agresor a násilník. Nastínila jsem typologii mužů a žen jako násilných osob. Typologie ovšem nelze brát doslovně, protože každý člověk je jedinečný a jeho chování se projevuje jiným způsobem.

⁷⁰ *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, s. 32.

3 STALKING

V této kapitole se budu zabývat velmi diskutovaným problémem, kterým je stalking. Stalking je velmi těžko prokazatelný a zákonem postihnutelný. K problematice stalkingu také přihrává dnešní všude přítomnost mobilních telefonů, internetu a sociálních sítí. Je velmi lehké sledovat a zjišťovat si informace o někom, kdo bezmyšlenkovitě prezentuje celý svůj život na internetu.

„V kriminologickém smyslu je stalking definován jako úmyslné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost.“⁷¹

„Stalking (lov, pronásledování) je termín, který označuje opakované a stupňované obtěžování, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu.“⁷²

„Stalking původně v anglické řeči označoval v řeči lovců stopování, přiblížení se k lovené zvěři. Stejně, jako se lovci chovají ke své kořisti, chovají se takoví pachatelé ke své oběti: číhají na ně, sledují je, snaží se k nim co nejvíce přiblížit, někdy decentně a tiše, jindy velmi agresivně a nebezpečně.“⁷³

Dříve se o stalkingu mluvilo spíše v souvislosti se sledováním známých osobností a populárních celebrit. Průzkumy a výzkumy, ale prokázaly, že pronásledování celebrit není nejrozšířenějším druhem stalkingu. Tímto problémem jsou mnohem více postiženi obyčejní lidé a spíše se to týká žen než mužů.⁷⁴

„Pachatelé bombardují svou oběť dopisy, e-maily, SMS zprávami, často celý den a celou noc. Neustále volají, nechávají na záznamníku podivné vzkazy - ať už s vyznáním lásky a prosbami, nadávkami a výhrůzkami či sexuálními fantaziemi. Stojí před domem, sledují svou oběť např. při cestě z práce třeba ze vzdálenosti jednoho metru, neustále monitorují její byt, dávají za stěrače auta lístečky a vzkazy. Zahrnují své oběti květinami, někdy nechávají před dveřmi pozornosti a dárky, občas se objeví na pracovišti své

⁷¹ Stalking [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.julda.cz/2010/02/stalking-co-je-to-stalking-trestni-zakon-o-stalkingu/>

⁷² Co je to stalking a cyberstalking. [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/66-23>

⁷³ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 47.

⁷⁴ Tamtéž, s. 47.

*zbožňované osoby. Všechny tyto aktivity oběť pochopitelně skličují. Mnozí pachatelé ničí majetek oběti: stříkají vzkazy na fasádách jejich domů, propichují jim pneumatiky. Snaží se vniknout do jejich bytů či domů, ubližují domácím mazlíčkům a dokážou je i zabít. Vyhrožují.*⁷⁵

I po ukončení násilnického vztahu nemusí nastat konec. Jsou zaznamenány časté případy, kdy agresor začne svého bývalého partnera pronásledovat, vyhrožovat a může ji i fyzicky napadnout. Můžeme najít i případy, kdy partner začne být agresivní až po rozchodu. Po rozchodu začne oběť dostávat nepříjemné telefonáty, má propíchnuté pneumatiky u auta a doslechne se o sobě nepříjemné pomluvy. Už tuto situaci nazýváme stalkingem.⁷⁶

*„Stalking a domácí násilí spolu souvisí. Asi v polovině zaznamenaných případů stalkingu předcházela právě stalkingu partnerský vztah. Pachateli jsou tedy většinou bývalí partneři, manželé nebo milenci. Někdy jsou útočníci z řad sousedů či kolegů ze zaměstnání. Pouhých 25 % všech případů tvoří pachatelé, které oběť neznala osobně. Pronásledovatelé jsou většinou opět muži. V 90 % všech zaznamenaných případů právě oni.*⁷⁷

Stalking je v dnešní době velmi diskutovaným a nebezpečným problémem, protože postihuje více a více obyčejných lidí, kteří často nevědí, jak na tuto situaci reagovat a bránit se.

3. 1 Stalking a jeho právní výklad

V této subkapitole se zaměřím na problematiku právního výkladu stalkingu.

V novém českém trestním zákoníku, který je platný od 1. ledna 2010, nalezneme v § 354 trestný čin **nebezpečného pronásledování**.⁷⁸

Ustanovení § 354 zní takto:

⁷⁵ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 47.

⁷⁶ Tamtéž, s. 47.

⁷⁷ Tamtéž, s. 48.

⁷⁸ Stalking a jeho právní výklad. [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/135-135>

„(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásledují tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života nebo*
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,*

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětí svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,*
- b) se zbraní nebo*
- c) nejméně dvěma osobami. ”⁷⁹*

„Stalker může být odsouzen například i za trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a trestního zákona), pomluvu (§ 206 trestního zákona), omezování osobní svobody (§ 231 trestního zákona), vydírání (§ 235 trestního zákona), porušování domovní svobody (§ 238 trestního zákona) za podmínek uvedených v těchto ustanoveních. Dojde-li v důsledku stalkingu k újmě na zdraví nebo smrti, pak je možný postih za ublížení na zdraví (§ 221, § 222 trestního zákona) nebo vraždu (§ 219 trestního zákona). ”⁸⁰

Z tohoto příspěvku je patrné, že lze v dnešní době volat pachatele k trestní odpovědnosti. Problematika stalkingu je trestním zákonem rozšířená, ale značně nepřehledná.

„Některá jednání, kterých se stalkeri dopouštějí, nelze podle trestního zákona postihnout, například obtěžování oběti častým telefonováním, zasíláním SMS, e-mailů nebo

⁷⁹ Stalking a jeho právní výklad. [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/135-135>

⁸⁰ Tamtéž

objednávání zboží či služeb jménem oběti. Dochází-li k takovému jednání, ze strany stalkera, mohou oběti využít prostředků civilního práva. Jednání stalkera je totiž zpravidla zásahem do práv na ochranu osobnosti (§ 11 občanského zákoníku).⁸¹

„Oběť se může formou žaloby domáhat, aby útočník upustil od zásahů do tohoto práva. Jelikož rozhodnutí soudu o žalobě může trvat dlouho a naopak další útok stalkera lze očekávat brzy, může oběť využít institut předběžného opatření podle § 76b odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu. Toto předběžné opatření může předseda senátu vydat, jeli jednáním stalkera vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Soud rozhodne o návrhu na předběžné opatření bezodkladně, nejdéle však do 48 hodin od jeho podání. Stalkerovi lze uložit, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním. Poruší-li svým jednáním stalker toto předběžné opatření, může se dopustit trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 4 trestního zákona.⁸²

Z výše uvedených příspěvků lze konstatovat, že stalking je postižitelný podle nynější právní úpravy. Stalking se stává v naší společnosti stále výraznějším problémem, který ničí život oběti a zasahuje do jejích osobnostních práv. V důsledku stalkingu se nezdá, že se oběť vzdá svého současného života a také se u ní mohou vyskytnout různé psychické poruchy (chronický stres, posttraumatická stresová porucha) a může vyústit až ve fyzické násilí ze strany stalkera. Evropské státy již překročili ke kriminalizaci stalkingu. V Rakousku je od 1. července 2006 stalking trestným činem a v Německu je tomu tak od 31. března 2007.⁸³

Pro oběť stalkingu je dobré vědět, kam na a jaké se zákony se může obrátit. Je důležité, aby oběť nečekala, že se situace změní nebo stalker ji z ničeho nic nechá na pokoji, ale aby nebála zakročit a učinila kroky, které povedou k potrestání stalkera.

⁸¹ Stalking a jeho právní výklad. [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/135-135>

⁸² Tamtéž

⁸³ Tamtéž

3. 2 Typy stalkerů

„Stalkery můžeme rozlišit na pět typů. Samozřejmě toto rozdělení je pouze teoretické a nedá se moc použít v praxi, má zde pouze charakter informativní. Opravdového stalkera nelze jen tak zařadit a rozhodně by se hodil do více kategorií.“⁸⁴

1. **Odmítnutý stalker** - ve většině případů se tento stalker nacházel dříve ve velmi povrchním a krátkém vztahu. Svým chováním chce svou bývalou partnerku získat zpátky a přivést ji k rozumu a pokračovat s ní v nádherném vztahu. Někdy má plánu se pomstít za to, že je partnerka opustila. Tito stalkeri jsou velmi nebezpeční a agresivní a svou agresi nesměřují pouze k oběti, ale k jejímu okolí, rodině, novému partnerovi.
2. **Rozhněvaný stalker** - tento stalker se cítí ublížený. Myslí si, že mu bylo velice ukřivděno a žene ho touha po pomstě. Oni sami se považují za oběť, která se musí bránit nespravedlivému jednání. Jako útok používají spíše verbální výhrůžky a nadávky. Své oběti chtějí ublížit a zastrašit ji.
3. **Intimní neboli vztah hledající stalker** - tento stalker je do své oběti nešťastně zamilován a je přesvědčen, že oběť jej miluje také, nebo brzy bude milovat. Se svou obětí se snaží navázat partnerský vztah a mnoha v případech jsou přesvědčeni, že tento milenecký vztah již existuje. Nepřipouští si, že tento vztah neexistuje, nebo že jejich láska není opětována. I výrazné odmítnutí nebo negativní komunikování oběti s agresorem si interpretují kladně a jejich zájem to pouze zvyšuje.
4. **Nekompetentní ctitel** - nekompetentní ctitel je vnitřně přesvědčen o tom, že jeho milovaná osoba mu bezvýhradně patří a nechápe, proč ho jeho zbožňovaná osoba odmítá. Své vyvolené oběti velmi intenzivně a agresivně vnucuje svou přítomnost. Rozdíl od předchozího typu stalkera je ten, že pokud je mu do cesty postavena jakákoliv překážka, například rozhodnutí soudu, okamžitě přestane svou oběť pronásledovat a stáhne se do ústraní. Brzy si najde jinou oběť.
5. **Kořistnický stalker** - tento typ stalkerů je velmi diskrétní a oběť v mnoha případech neví, že ji sleduje dokud stalker nezaútočí. Tento stalker pozoruje svou oběť velmi nenápadně, sbírá o ní veškeré informace, sestaví si o ní co nejpodrobnější obrázek a poté zaútočí. Nechtějí, aby o nich jejich oběť věděla.

⁸⁴ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 50.

Jak už bylo řečeno nelze tuto typologii brát doslovně a uplatnit na každého stalkera. Každý člověk je jedinečný a mohou se v něm střídat různé typy stalkerů.

3.3 Oběť stalkingu

Nepřetržité pronásledování a obtěžování vede u oběti často k neklidu, stresu, napjatosti, žaludečním problémům a psychosomatickým potížím. Často nemohou v noci usnout nebo spí neklidně, mohou trpět nočními můrami a depresemi. Některé oběti se mohou dostat do takového panického stavu, že uvažují o sebevraždě. I po skončení je nadále pronásleduje vztah.⁸⁵

K zdravotním problémům se samozřejmě přičtou i problémy sociální a problémy finanční. Oběť není schopna nikomu důvěřovat, často musí změnit celý svůj život a životní styl. Nejsou výjimkou případy, kdy se musela oběť několikrát přestěhovat. Často oběť nevychází z domu, aby pachatele nepotkala. Docela ztratí kontakt se svým okolím, vzdá se svých koníčků, práce, celého svého života.⁸⁶

Rozhodně platí, že se stalkerem se nedá vyjednávat a stalking se většinou nevytráť sám od sebe. V mnoha případech musí zakročit oběť nebo policie, aby byl stalker zastaven. Byla sestavena strategie, podle které by se oběť měla chovat, aby se vymanila ze spárů stalkera.⁸⁷

Prvním pravidlem této strategie je vyhýbat se veškerému kontaktu se stalkerem, protože veškerý rozhovor, diskuze, nadávky vnímá stalker jako projev zájmu oběti o jeho osobu. Jakoukoliv činností ho oběť pouze podpoří v další činnosti. Experti radí obětem, aby stalkera ignorovali, odmítali a byli lhostejný ke každému kontaktu, který se s nimi bude chtít stalker navázat. Je dobré jedenkrát mu důrazně říci, že nechce s ním přicházet do kontaktu, nechcete se s ním potkávat. Není nutné mu toto rozhodnutí nějakým způsobem objasňovat nebo odůvodňovat. Nejvhodnějším způsobem jak ho s touto okolností seznámit je po mobilním telefonu. Poté co mu tuto informaci sdělíte, zavěste, nečekejte na jeho odpověď.

⁸⁵ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 53.

⁸⁶ Tamtéž, s. 53.

⁸⁷ Tamtéž, s. 54.

Poté neodpovídáme na jeho vzkazy, SMS zprávy. Pokud se s ním oběť setká, měla by ho ignorovat, nezastavovat se s ním a pokračovat v chůzi. Pokud by se s ním oběť dala znovu do řeči a snažila se mu vysvětlit svůj postoj, nemělo by to žádnou cenu a stává se, že právě v těchto situacích ztratí stalker nad sebou kontrolu a je nepřičetný.⁸⁸

Druhým pravidlem strategie, jak se zbavit stalkera je pořídit si nové telefonní číslo, staré neodhlašujte, pouze ignorujte. Pokud by oběť telefonní číslo odhlásila, stalker to zjistí a bude pátrat po novém a situace se bude znovu opakovat. Je dobré pořídit si také záznamník, kdy i když telefon oběť nezvedne, bude vědět, kdo volá.⁸⁹

Třetím pravidlem je sbírat důkazy. Je pochopitelné, že oběť chce přijaté SMS okamžitě vymazat, dárek vyhodit a dopis roztrhat. Lepší postup bude, pokud si oběť bude tyto důkazy schovávat a například si pořídí deník na zdokumentování pachatelových aktivit. Zde je dobré si psát, kdy a kde pachatel oběť kontaktoval, sledoval a podobně. Takový deník pak může posloužit policii při vyšetřování, ale i oběti, protože pokud tato situace trvá delší dobu je možné, že oběť na některé incidenty zapomene. Pokud stalker ničí osobní majetek oběti, nebo jí nechává psaníčka za stěrači automobilu, je dobré vše si vyfotit a zdokumentovat. Pokud na oběť čeká stalker před jejím domem, může oběť například požádat souseda o písemné potvrzení, že tam tento stalker byl. I při jiných incidentech by si oběť měla všimnout, zda jsou přítomni i jiní svědci.⁹⁰

Čtvrtým pravidlem je mluvit o svém problému otevřeně. Informovat o tomto problému svou rodinu a své nejbližší. Pokud oběť dostává SMS zprávy a dopisy, tak je někomu ukázat a nestydět se za tuto situaci. Pokud oběť pachatel ohrožuje, nejlepším řešením je jít nahlásit situaci na policii, která o tomto případě udělá záznam a informuje oběť o dalších krocích, které mohou být podniknuty.⁹¹

Je tedy důležité, aby se oběť stalkingu nenechala od stalkera citově vydírat, ale brala tuto nebezpečnou záležitost od začátku vážně a podnikala kroky, které mohou vést ke stalkerově potrestání.

⁸⁸ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 54.

⁸⁹ Tamtéž, s. 54.

⁹⁰ Tamtéž, s. 55.

⁹¹ Tamtéž, s. 56.

V této kapitole jsem zmínila základní informace o stalkingu, který se začíná v naší společnosti vyskytovat čím dál častěji. Rozhodně nelze brát stalking na lehkou váhu a nevěnovat mu žádnou pozornost. Pokud se staneme obětí stalkingu, je důležité, aby naše rodina a blízcí lidé věděli, co se děje a v nejlepším případě by oběť měla již v počátcích stalkingu nahlásit případ na policii, aby se zamezilo případnému neštěstí.

4 FORMY POMOCI OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Pro oběť domácího násilí je velmi důležité, aby věděla, na koho se může obrátit, kde může požádat o pomoc, informace či pouhé vyslechnutí. V této kapitole se budu zabývat poradenskými kancelářemi, telefonními linkami a intervenčními centry. Vysvětlím, jak fungují a co mohou obětem domácího násilí nabídnout. Na konci této kapitoly ujasním rozdíly mezi terapií a poradenstvím.

4. 1 Poradenské kanceláře a telefonní linky

Pokud se žena nebo muž stane obětí domácího násilí, nebo je konfrontován násilím ze strany partnera, nejlepší pro ně bude, pokud se telefonicky nebo osobně obrátí právě na tyto zařízení. Má možnost obrátit se i na **intervenční centra**, která sídlí v každém kraji a na jejich spolupracující organizace jako je **poradna pro rodinu, občanské poradny nebo poradny pro manželství a mezilidské vztahy**.⁹²

Tyto poradny poskytují své služby bezplatně a některé fungují tzv. nonstop, některé mají své otvírací hodiny. Účelem těchto zařízení není řešit jen aktuální případy. Oběti domácího násilí se na ně mohou obrátit i v případě, že se chtějí svěřit se starším problémem, který je pořád trápí. Mohou se zde svěřit i v případě, že na ně nezaútočil jejich partner, ale úplně cizí člověk.⁹³

*„Specializované pracovnice, které s oběťmi jednají, se jim vždy snaží pomoci se s tímto traumatickým zážitkem co nejlépe a co nejrychleji vyrovnat. Mimo jiné jim dají také několik tipů, jak se v budoucnu lépe chránit, jak se nebezpečným situacím vyhýbat, nebo jak jim předcházet. Dále obdrží informace o možných podporách ze strany zákona a o krocích, které by žena po napadení měla učinit. Oběti jsou informovány o způsobu a o podobě trestního oznámení. Je jim předběžně vysvětlen i pravděpodobný průběh celého procesu. Poradkyně se mimo jiné, snaží společně s postiženou ženou probrat všechna pro a proti.“*⁹⁴

⁹² BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 114.

⁹³ Tamtéž, s. 114.

⁹⁴ Tamtéž, s. 114.

Toto poradenství probíhá anonymně a poradkyně nemůže podnikat žádné kroky bez souhlasu jejího klienta. Oběti mohou využívat služeb poradenství opakovaně. Pokud se oběť rozhodne, že bude všechno řešit oficiálně, poradna jim poskytne podporu a pomoc. Dále oběti předají kontakty na další organizace, lékaře, právníky a psychology.⁹⁵

Je mylné si myslet, že cílem pracovníků těchto organizací je přesvědčit oběť, aby od násilného partnera odešla. Cílem těchto organizací je oběť podpořit, probrat s ní její problém a důkladně ji informovat.⁹⁶

Poradenské kanceláře a telefonní linky tedy poskytují svoje služby bezplatně, některé fungují tzv. nonstop, poradenství probíhá anonymně a bez souhlasu klienta nemůže poradkyně podniknout žádný krok.

4. 2 Intervenční centra

Od doby, kdy v platnost vešel zákon č. 135/2006 Sb., zákon na ochranu před domácím násilím, fungují intervenční centra po celé České republice. Dohromady je u nás 15 intervenčních center, kdy na severní Moravě se nacházejí intervenční centra dvě.⁹⁷

„Poskytují intenzivní krátkodobou intervenční pomoc ohroženým osobám, které převádějí podle potřeby do dlouhodobější péče návazných organizací podle potřeby a přání ohrožených. Je to služba, která nabízí obětem, které přišli do kontaktu s domácím násilím, bezprostřední a okamžitou pomoc.“⁹⁸

„Intervenční centrum je povinno do 48 hodin od předání informace policií kontaktovat ohroženou osobu. Začne ženě vyhledávat jinou alternativu bydlení a snaží se jí co nejrychleji pomoci a podpořit ji v jejím konání a řešení celé této traumatické a komplikované situace. Pracovnice intervenčního oddělení se oběť snaží co nejrychleji zkontaktovat a oslovit ji. Většinou telefonicky, někdy ale také písemnou formou. V České republice je policie povinna

⁹⁵ BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, s. 114.

⁹⁶ Tamtéž, s. 115.

⁹⁷ Tamtéž, s. 115.

⁹⁸ Tamtéž, s. 115.

*předat hlášení o domácím násilí intervenčnímu centru ve svém kraji do 24 kraji od okamžiku vykazání či zákazu vstupu, přičemž není nutný souhlas ohrožené osoby.*⁹⁹

Oběť se samozřejmě může spojit s intervenčním centrem i bez spolupráce s policií.¹⁰⁰

Úkolem pracovníku intervenčního centra je dostatečně informovat oběť domácího násilí o jejích právech a vyjasní ji, jak tyto práva může aplikovat na svůj případ. Řeší s ní podání trestního oznámení na pachatele, a také zažádání o vykazání pachatele z bytu a podobně. Úkolem pracovníků je také zaměřit se na konkrétní situaci oběti, poradit jí co dělat v nebezpečné situaci, jak chránit sebe a své děti a na jaké poradny se může také obrátit.¹⁰¹

Intervenční centra mají za povinnost kontaktovat policii, pokud je jim nahlášen případ domácího násilí, stejně tak Policie ČR je povinna případy domácího násilí hlásit intervenčnímu centru. V intervenčním centru tedy neprobíhá vše anonymně jak je tomu například u pomocných telefonních linek nebo poradenských kanceláří.

4. 3 Terapie a poradenství

Pojmy terapie a poradenství jsou často zaměňovány, proto bych měla tyto pojmy vyjasnit.

*„Terapie je proces, ve kterém se léčí různorodé typy mentálních onemocnění. Jsou to tedy v první řadě jakési léčebné procesy, proto jsou za určitých předpokladů hrazeny pojišťovnami. Na rozdíl od poradenství terapie léčí stopy na duši a srdci, které za sebou prožité násilí zanechalo.*¹⁰²

„Poradenství se zabývá převážně sociálními problémy, tedy například problémy v manželství, výchovnými problémy, konflikty v partnerských vztazích a podobně. Ovšem v případě, že se tento typ poradenství zabývá relativně dlouhou dobou i duševními problémy svého klienta, může mít naprosto stejný efekt jako sama terapie. Poradenská činnost se

⁹⁹ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaničková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, s. 115.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 115.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 115.

¹⁰² Tamtéž, s. 116.

soustřeďuje v první řadě na to, aby oběť domácího násilí podpořila a pomohla jí najít řešení, která by zabránila dalšímu vystavování nebezpečí a traumatu.”¹⁰³

V této poslední kapitole v teoretické části jsem ukázala, kam se mohou oběti domácího násilí obrátit pro pomoc a jaká pomoc jim bude nabídnuta. Je důležité, aby oběť věděla, že jsou místa, kde jí mohou pomoci odpoutat se od násilnického partnera a pomoci začít žít nový život bez násilí. Tyto druhy pomoci jsou samozřejmě dostupné, jak pro ženy, tak i pro muže a nemusí zde přijít pouze oběť domácího násilí, ale i její rodina a blízcí přátelé nebo někdo, kdo se potřebuje vyrovnat s problémy, které měl v minulosti.

¹⁰³ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaničková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, s. 116.

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Cílem mého výzkumu bude zjistit, zda se poznatky o domácím násilí v průběhu let mění nebo zůstávají stejné. Dále zjistit jaké výzkumy byly v České republice uskutečněny a blíže je přiblížím.

Hlavním cílem mé práce je verifikace tvrzení:

- a) Ženy se nejčastěji stávají obětí domácího násilí v mladším středním věku.
- b) Domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání.
- c) Případy, ve kterých se objevuje psychické násilí se snižují.
- d) Muži se nejčastěji stávají pachateli domácího násilí ve středním věku.

Pro praktickou část jsem čerpala především z dat získaných již z uskutečněných výzkumů, pilotních sond a statistik. Po primárním sběru informací z těchto zdrojů jsem provedla sekundární analýzu těchto dat a porovnála jsem tyto uskutečněné výzkumy mezi sebou a ze získaných výsledků jsem odpověděla na své výzkumné otázky.

Metoda sekundární analýzy neboli realýzy je charakteristická dalším využívám a analýzou již uskutečněných výzkumů, publikovaných statistických informací nebo dalších datových souborů.¹⁰⁴

„Sekundárně mohou být analyzovány údaje povahy kvalitativní i kvantitativní.“¹⁰⁵

Já jsem ve své práci analyzovala údaje povahy kvantitativní.

5.1 Výzkumy provedené v České republice

V České republice bylo realizováno pět výzkumů, které byly zaměřeny na problematiku domácího násilí. Jeden z nich byl zaměřen na problematiku domácího násilí na mužích.

¹⁰⁴ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, s. 168.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 168.

5. 1. 1 Bezpečnostní rizika 1999 - 2000

Agentura UNIVERSITAS provedla v květnu roku 1999 v rámci grantu Ministerstva vnitra České republiky šetření „Bezpečnostní rizika 1999“. Šetření bylo zaměřeno na zjištění názorů veřejné populace na bezpečnostní situaci v České republice a také se zaměřovali na problematiku výskytu trestných činů, kriminality a násilí.¹⁰⁶

„Část tohoto průzkumu a k němu připojená samostatná anketa pak byly speciálně věnovány zjištění elementárních projevů a souvislostí v oblasti „domácího“ násilí (v rodině).“¹⁰⁷

„V získaném datovém souboru (1999 - 2000) nacházíme vyrovnaný podíl mužů a žen (49:51). Průměrný věk respondentů činí 40 let. K české národnosti se přihlásilo 97 % dotázaných. Z hlediska věkové a vzdělanostní struktury ho lze považovat za reprezentativní.“¹⁰⁸

Tento sociologický výzkum byl realizován v květnu 1999 v celé České republice. Jako výzkumná metoda byly použity standartizované rozhovory. Celkový počet dotazovaných byl 1361, kteří byli starší 14 let. Respondenti byli vybíráni podle věku, pohlaví, vzdělání a ekonomické aktivity.¹⁰⁹

5. 1. 2 Reprezentativní výzkum - STEM 2001

Agentura STEM realizovala v květnu 2001 výzkum společně s Bílým kruhem bezpečí, o. s. a Philip Morris ČR, a.s. Výzkum byl uskutečněn na 1724 respondentech starších 15 let po celé České Republice. Respondenti byli vybíráni na základě věku, pohlaví, vzdělání

¹⁰⁶ Sociologický časopis, XXXVII, (1/2001): Bezpečnostní rizika a jejich percepce českou veřejností. [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: http://www.sreview.soc.cas.cz/uploads/0598e7177b79914f698426b62bb3b09232dc430b_167_01-1BURIA.pdf, s. 49

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 49

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 49

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 49

a regionu, ve kterém žijí. Cílem tohoto výzkumu bylo zjištění, zda mají respondenti povědomí o domácím násilí, jaké k němu mají postoj a zda mají nějakou osobní zkušenost.¹¹⁰

5. 1. 3 Mezinárodní výzkum násilí na ženách - 2003

„Hlavním cíle Mezinárodního výzkumu násilí na ženách (International Violence Against Women Survey) bylo získání kvalitativních a spolehlivých informací v problematice násilí na ženách ve více než 20 zemích světa.“¹¹¹

„Účast České republiky na tomto mezinárodním výzkumu je zajištěna prostřednictvím přiděleného grantu GA ČR na rok 2003 až 2004, institucionálně jsou řešiteli grantu Filozofická fakulta UK a Sociologický ústav AV ČR. Vzhledem k absenci mezinárodně srovnatelných dat je tento výzkum prvním mezinárodním projektem ve sledované oblasti.“¹¹²

Výzkumu se účastnilo 1980 žen starších 18 let. Respondentky byly vybírány náhodným výběrem a také výběrem pomocí „birthday rule“ (žena, která žije ve vybrané domácnosti a má nejdříve narozeniny). Sběr probíhal v roce 2002 od května do října. Za účastníky byly vybírány pouze ženy.¹¹³

5. 1. 4 Domácí násilí na mužích, Pilotní sonda - 2004

Na této pilotní sondě se podílel kolektiv autorů v knize Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech. Pilotní sonda je v knize sepsána J. Buriánkem a P. Kuchařem. Sonda probíhala v roce 2004.

Data k tomuto datovému souboru, který byl získán v rámci rozsáhlého grantového projektu, byla pořízena v Jihočeském kraji. Respondenti byli muži starší 18 let. Tohoto souboru se účastnilo 458 respondentů. Respondenti byli vybírání náhodným způsobem, tedy náhodný výběr domácností a dále se zde také uplatňoval výběr stylem „birthday rule“, pokud

¹¹⁰ Reprezentativní výzkum STEM - 2001. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2001-stem/>

¹¹¹ *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. 1. vyd. Editor Simona Pikálová. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 42

¹¹² Tamtéž, s. 42

¹¹³ Tamtéž, s. 43

tedy v dané vybrané domácnosti žilo více mužů, byl vybrán ten, který měl narozeniny nejdřív. Ve vzorku respondentů byl vysoký podíl mužů ve věku 25 - 29 let (13,2 %), a také zde byl poměrně vysoký podíl mužů s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním (27,5 %). Sonda probíhala formou dotazníku, a také formou rozhovoru respondenta s proškolenou tazatelkou.¹¹⁴

„Výzkum se zaměřil na zjištění incidence násilí na mužích, na základní typy násilných aktů. Důraz byl kladen, jak na fyzické násilí, tak na kontrolující jednání a psychické násilí. Výzkum se dále zaměřil na charakteristiky partnerky a zkušenosti z bývalé rodiny. Byly sledovány i základní demografické a statusové charakteristiky, které ve výzkumu sloužily vedle popisu zkoumaného vzorku i jako možné koreláty pro hledání příčin domácího násilí v širším společenském kontextu.“¹¹⁵

Mezi nejvýraznější závěry, ke kterým tato pilotní sonda dospěla:

- *„Zatímco ostřejší výměny názorů jsou v partnerském vztahu něčím spíše normálním, slovní agrese typu nadávek už nikoliv, i když ji zažilo ve vztahu zhruba 30% mužů.“*
- *Kontakt s domácím násilím závisí na věku, stupňuje se spíše ve středním věku.*
- *Muži jsou sice celkově odolnější vůči psychickému násilí, jsou však těmito formami zasaženi zhruba stejně často jako ženy.*
- *U mužů existuje relativně malá šance, že se o obtížích dozví někdo další (necelá polovina uvedla, že to ví blízcí přátelé).“¹¹⁶*

V současné době byl u nás uskutečněn pouze tento výzkum, který se orientuje na problematiku domácího násilí na mužích. Doufám, že v budoucnosti těchto výzkumů přibude.

5. 1. 5 Reprezentativní výzkum - STEM 2006

Agentura STEM uskutečnila v červenci 2006 druhý sociologický reprezentativní výzkum společně s Bílým kruhem bezpečí o. s. a Philip Morris ČR, a.s. Výzkum byl proveden

¹¹⁴ *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, 2006, s. 41.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 41.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 80.

na 1690 respondentech. Výsledky agentura STEM vyhlásila 6. září 2006 na tiskové konferenci, která proběhla pět dní před 5. výročí zahájení nonstop linky DONA linka.¹¹⁷

Cílová skupina byla stejná jako u prvního provedeného výzkumu, tedy obyvatelé České republiky, kteří jsou starší 15 let. Respondenti byli vybíráni podle kritérií, jako je pohlaví, věk, vzdělání a regionu. Výzkum byl prováděn pomocí rozhovorů „face to face“, které prováděli školení tazatelé agentury STEM.¹¹⁸

5. 1. 6 Bílý kruh bezpečí

„Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí je nepolitické humanitární sdružení v působnosti v České Republice zaměřené na pomoc obětem trestné činnosti a na prevenci trestné činnosti.“¹¹⁹

Od roku 2004 si vede Bílý kruh bezpečí statistické údaje z poraden, ve kterých se zaměřují na věk, vzdělání a rodinné zázemí svých klientek, ale i pachatelů.

Bílý kruh bezpečí také vede přehled o vykázání v České republice a to od roku 2007.

5. 1. 7 Občanské sdružení ROSA

„Občanské sdružení ROSA je nestátní nezisková organizace specializující se na pomoc ženám - obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci násilí.“

ROSA pomáhá ženám již od roku 1993 - nejprve jako nadace, od roku 1998 jako občanské sdružení. Občanské sdružení ROSA poskytuje od roku 1998 tři základní služby, tyto sociální služby byly v roce 2007 registrovány:

1. ROSA - Informační a poradenské centrum pro ženy oběti domácího násilí

¹¹⁷ Reprezentativní výzkum STEM - 2006. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2006-stem>

¹¹⁸ STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>

¹¹⁹ Bílý kruh bezpečí. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-udaje-o-organizaci/stanovy-bkb/>

2. ROSA - *Azylové ubytování s utajenou adresou pro ženy oběti domácího násilí a jejich děti.*

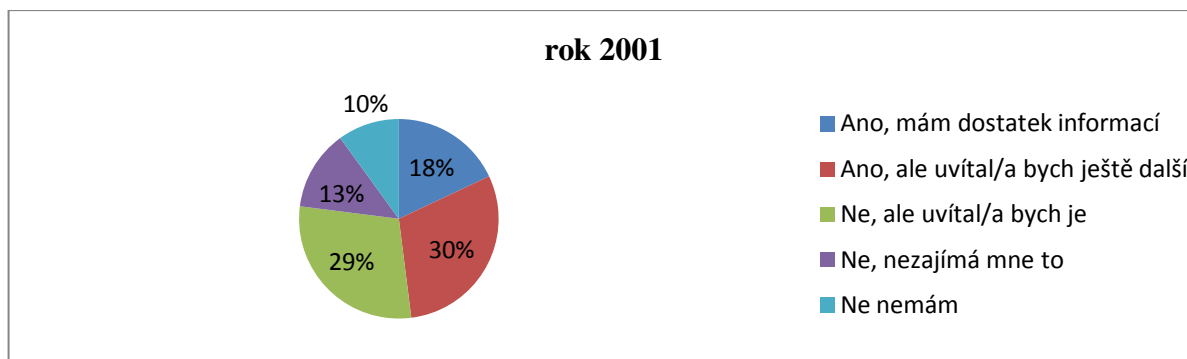
3. *Telefonická krizová pomoc - SOS linka ROSA.*¹²⁰

Občanské sdružení ROSA si vede vlastní statistiky od roku 2003. Na jejich internetových stránkách je k nahlédnutí i sonda mezi studenty středních škol, která se zabývala násilím ve vztahu a vnímáním násilí a bezpečí, která je z roku 2011.

5. 2 Reprezentativní výzkum STEM 2001 - 2006

Veškeré informace a údaje jsou získané ze *Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.*

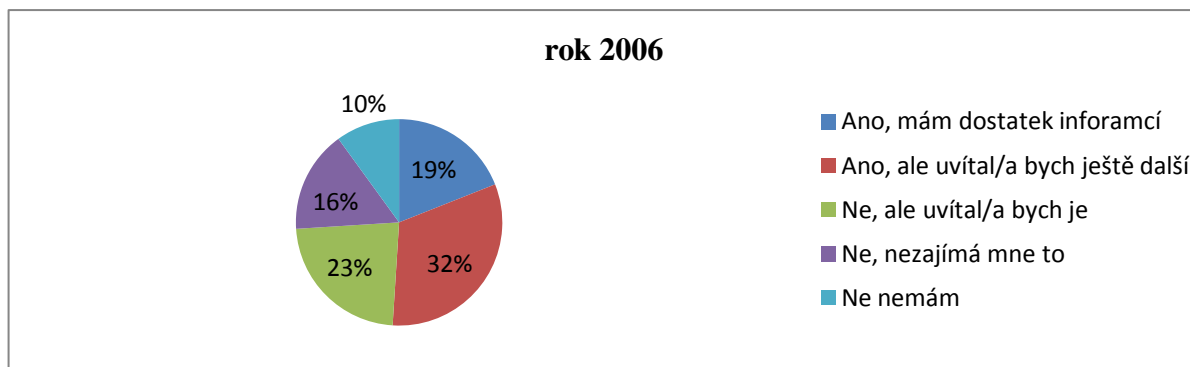
1. „Máte informace, jak se zachovat tváří v tvář domácímu násilí?“

Graf č. 1 Informace o problematice

V roce 2001 měl jen malý zlomek respondentů dostatek informací o tom jak se zachovat tváří v tvář domácím násilím. Je důležité, že respondenti, kteří dostatek informací nemají, nebo nemají žádné a chtějí tyto informace získat nebo získat informace navíc. 13 % respondentů informace o domácím násilím nezajímají a 10 % nemají informace žádné.

¹²⁰ Občanské sdružení ROSA. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/>

Graf č. 2 Informace o problematice

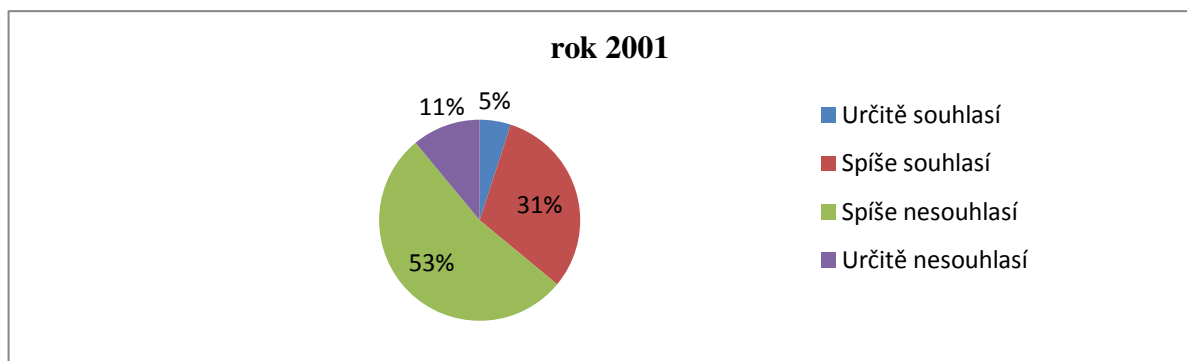
V roce 2006 nenastala v této situaci žádná výrazná změna. Pouze o 1 % více respondentů mají dostatek informací o domácím násilí a o 2 % dotázaných informace má a uvítala by ještě další.

Myslím si, že z tohoto výsledku je patrné, že naše společnost pořád nemá dostatek informací o tom jak se zachovat v případě domácího násilí. Tohle byl i jeden z důvodů, proč jsem si, jako téma své bakalářské práce vybrala domácí násilí, protože jsem věděla, že o této problematice mám málo informací a chtěla bych vědět víc.

„Naprostá většina občanů starších 15 let (97 %) ví nebo alespoň tuší, co je pojem „domácí násilí“ znamená, ovšem dostatek informací, jak se domácímu násilí bránit, má stále jen necelá pětina nich.“¹²¹

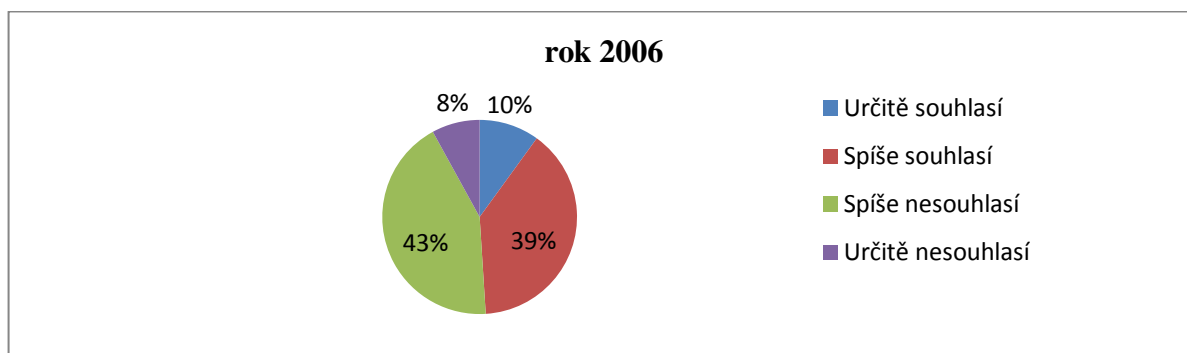
¹²¹ STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. In: [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>

2. „Souhlasíte s názorem, že domácího násilí se dopouštějí osoby, které jsou na pracovišti známy svým slušným a společenským chováním vůči svým kolegům?“

Graf č. 3 Informace o problematice

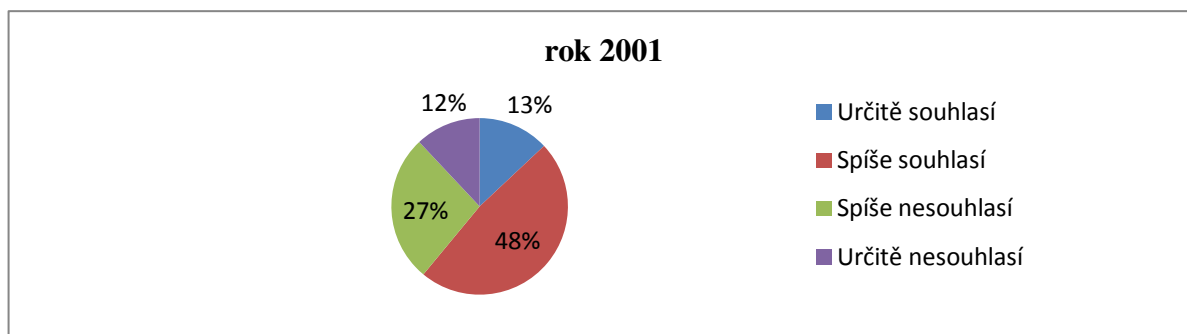
V roce 2001 s tímto tvrzením souhlasilo 5 % respondentů a spíše souhlasilo 31% respondentů. Spíše s tímto tvrzením nesouhlasilo 53 % respondentů a s tímto tvrzením rozhodně nesouhlasí 11 %.

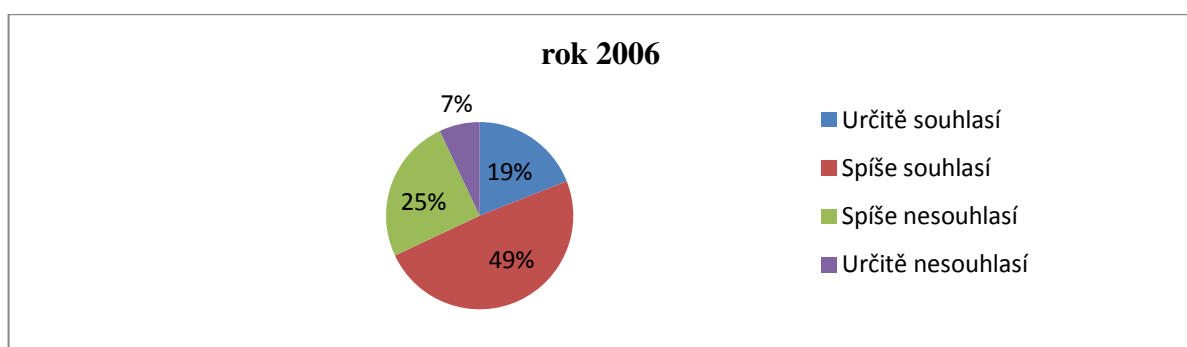
Graf č. 4 Informace o problematice

Z tohoto výsledku je patrné, že zhruba polovina respondentů si myslí, že lidé, kteří na pohled vypadají slušně, se domácího násilí nedopouštějí. Je to pochopitelné. Je pro nás těžké pochopit, že někdo, kdo se chová slušně na veřejnosti, má příjemné společenské vystupování a ve všech situacích je příjemný, by mohl být doma násilníkem.

3. „Souhlasíte s názorem, že obětí domácího násilí se obvykle stávají 'puťky' nebo 'bačkory', které si nechají vše líbit?“

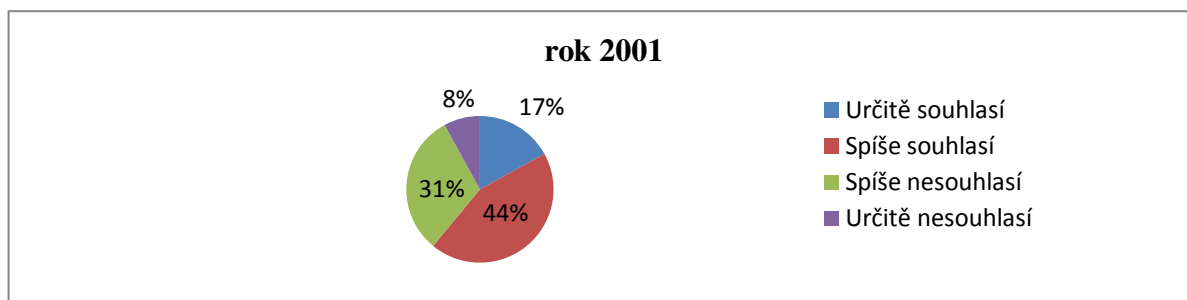
Graf č. 5 Informace o problematice

Graf č. 6 Informace o problematice

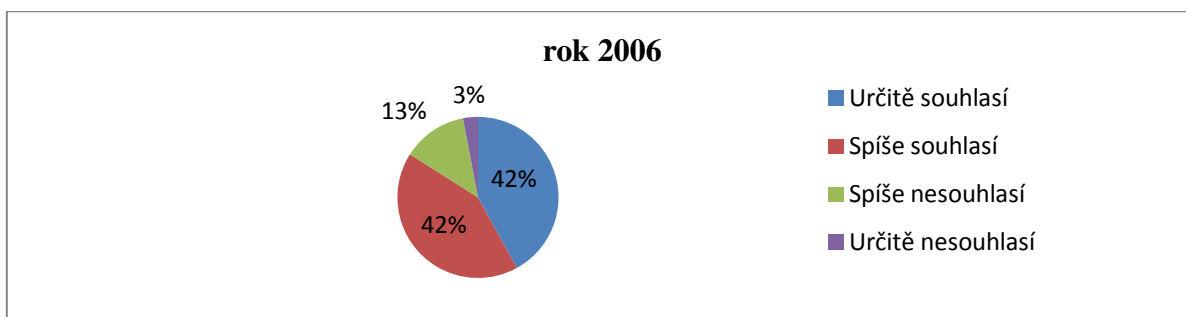
Z tohoto výsledku je patrné, že mýty o domácím násilí na ženách a mužích dodnes přetrvávají. Lidé si dodnes myslí, že obětí domácího násilí se stanou jen ženy, které jsou slabé, bojácné a neumí se bránit a muži, kteří jsou ňoumové a bačkory. Ve své teoretické části, se ovšem potvrdila teorie, že i muži, kteří jsou více maskuliní se mohou stát obětí domácího násilí. Tento výsledek znovu upozornil na malou informovanost společnosti o domácím násilí.

4. „Souhlasíte s názorem, že domácí násilí mezi dospělými partnery je problém, s nímž by měl stát něco dělat.“

Graf č. 7 Informace o problematice

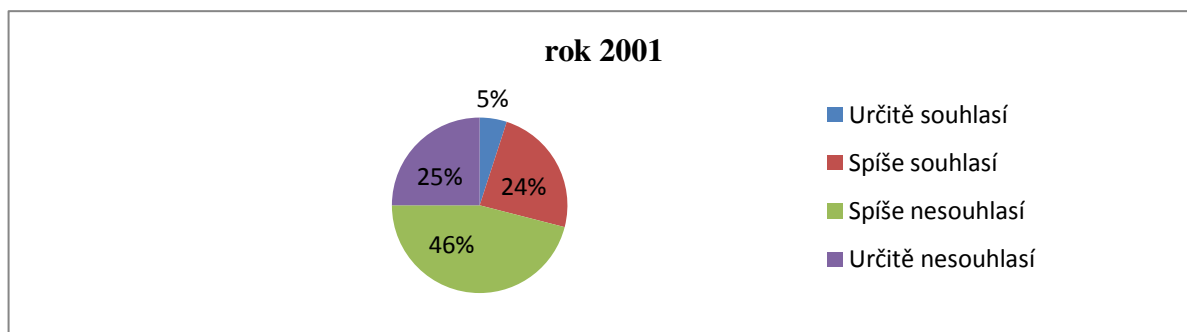
V roce 2001 s tím to výrokem souhlasilo a spíše souhlasilo 61 % respondentů a spíše nesouhlasilo a nesouhlasilo 39 % respondentů.

Graf č. 8 Informace o problematice

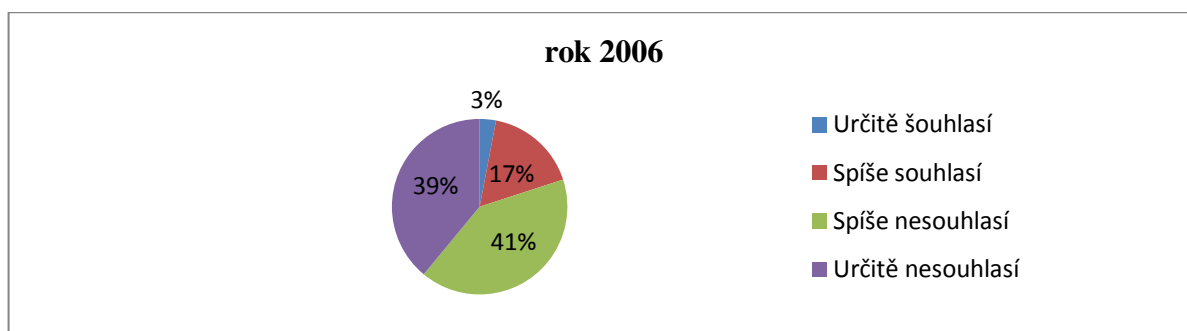
Z uvedeného pokroku je patrné, že většina občanů si myslí, že domácí násilí je společenský problém, se kterým by stát měl něco dělat. Je jasné, že tato hranice se od roku 2001 posunula správným směrem a doufejme, že v budoucnu si bude 100 % dotázaných respondentů myslet, že domácí násilí je společenským problémem a ne problémem za zavřenými dveřmi, před kterým bychom my a stát měli zavírat oči.

5. „Souhlasíte s názorem, že domácí násilí má společnost spíše tolerovat, protože to stejně vyřeší rodina sama?“

Graf č. 9 Informace o problematice

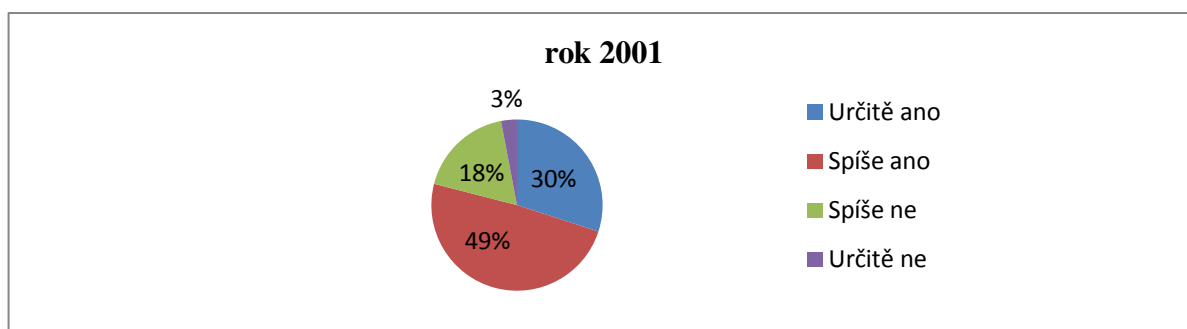
V roce 2001 s tímto názorem souhlasilo a spíše souhlasilo 29 % dotázaných. S tímto názorem nesouhlasilo 71 % dotázaných.

Graf č. 10 Informace o problematice

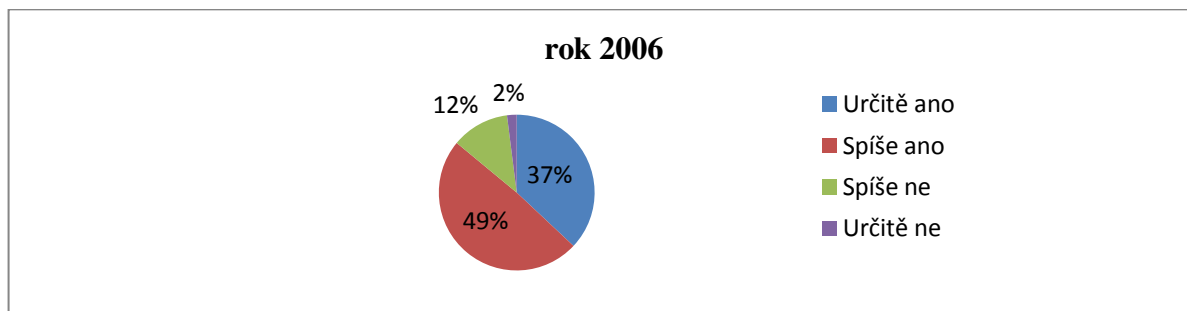
Z tohoto zjištění se dozvídáme, že dotazovaní vědí, že domácí násilí se nemá tolerovat a není to jen situace za zavřenými dveřmi, o které máme předstírat, že o ní nevíme. Z mnoha zaznamenaných případů je dokázáno, že mnohdy oběť potřebuje pomoc z vnější, pomoc někoho jiného, protože si nedokáže pomoci sama.

6. „Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí (například příbuzných, sousedů, lékaře, policie)?“

Graf č. 11 Informace o problematice

S tímto názorem v roce 2001 souhlasilo a spíše souhlasilo 79 % dotazovaných a nesouhlasilo 21 % respondentů.

Graf č. 12 Informace o problematice

Je důležité, aby oběť domácího násilí věděla, že se s touto situací, ve které se ocitla, musí někomu svěřit a nechat si pomoci. Je dobře, že společnost si myslí, že není dobré zůstávat lhostejní k těmto situacím, a že i okolí oběti by nemělo být lhostejné. Je dobré, že procento lidí, kteří s tímto souhlasí, je vysoké a doufejme, že v budoucnu se budou dále zvyšovat.

7. „Zkušenost s domácím násilím mezi partnery.“

V roce 2001 mělo přímou zkušenost s domácím násilím 26 % respondentů. V roce 2006 toto číslo kleslo o dvě 2 % tedy 23 %.

Nepřímou zkušenost s domácím násilím mělo v roce 2001 61 % respondentů a v roce 2006 to bylo 50 % respondentů.

Je až alarmující kolik lidí má osobní zkušenost s domácím násilím, ale stejně alarmující je i nepřímá zkušenost. V roce 2001 nemělo pouze 13 % dotazovaných žádnou zkušenost s domácím násilím a v roce 2006 se toto procento zvedlo na 27 %, což svědčí o nějakém pokroku na poli problematiky domácího násilí, ale pořád tento pokrok není dostatečný.

V rámci tohoto výzkumu jsem zjistila, že v těchto letech nastal určitý krok dopředu na poli domácího násilí. Pořád ve společnosti bohužel přetrvávají mýty o domácím násilí a mnoho lidí má o této problematice zkreslený pohled. Je pozitivní, že společnost je spíše toho názoru, že domácí násilí by nemělo probíhat doma za zavřenými dveřmi a není to situace, se kterou by se měla poprat jen rodina sama. Společnost začíná pomalu uznávat, že do těchto případů by se měl zapojit i další článek, jako je policie nebo lékaři, protože z mnoha případů vyzkoušujeme, že si oběť často pomoci sama neumí a potřebuje od někoho pomocnou ruku.

5.3 Statistiky Občanského sdružení ROSA 2006-2011

Veškeré informace a údaje jsou získané ze statistik Občanského sdružení ROSA z roku 2006 a z roku 2011

Na informační a poradenské centrum se průměrně za rok obrátí 230 žen. V roce 2011 zaznamenala ROSA nárůst klientek o 25 %.¹²²

Informační a poradenské centrum ROSA uskutečňuje od roku 2003 sondy na svých klientkách nazvané jako Sociologická sonda klientek o.s ROSA a jejich dětí.

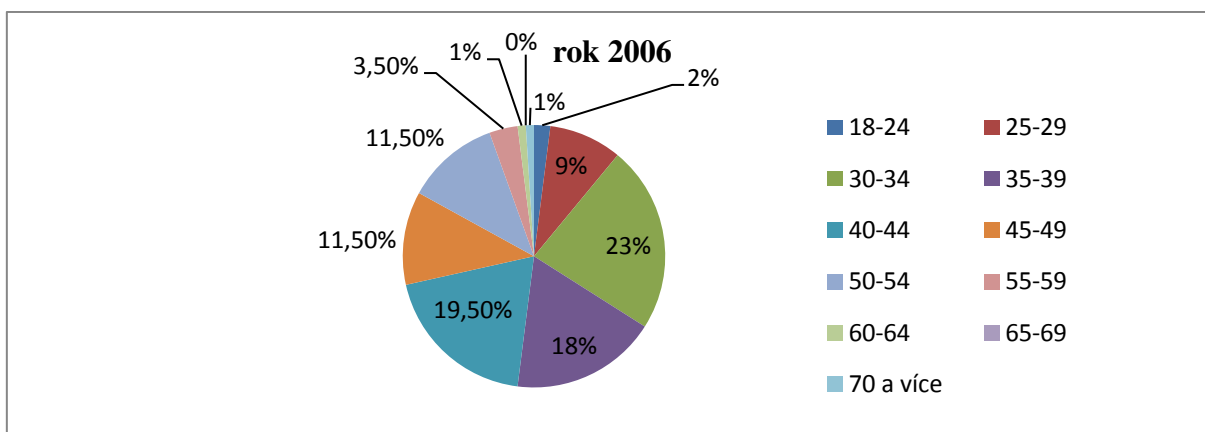
Veškeré údaje jsou získané ze statistik občanského sdružení ROSA z let 2006 a 2011. Rozhodla jsem se, že mezi sebou budu porovnávat statistiky z těchto dvou let, protože v předchozí části jsem srovnávala roky 2001-2006. Díky těmto statistikám získám odpověď na svou výzkumnou otázku, jestli se domácí násilí odehrává především u lidí s nižším stupněm vzdělání. Dále si díky těmto statistikám odpovím na věkové rozložení pachatelů a obětí domácího násilí.

*„Celkem 200 případů se týkalo partnerského násilí, 8 případů mezigeneračního násilí. Tyto ženy a dívky zažívaly násilí od svého partnera (manžela či druha), přítele, otce, syna. Data šesti klientek nešlo statisticky použít. Celý soubor je založen na datech 200 žen.“*¹²³

¹²² Občanské sdružení ROSA - 2011. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/STATISTIKA_ROSA_za_rok_2011.pdf, s. 1

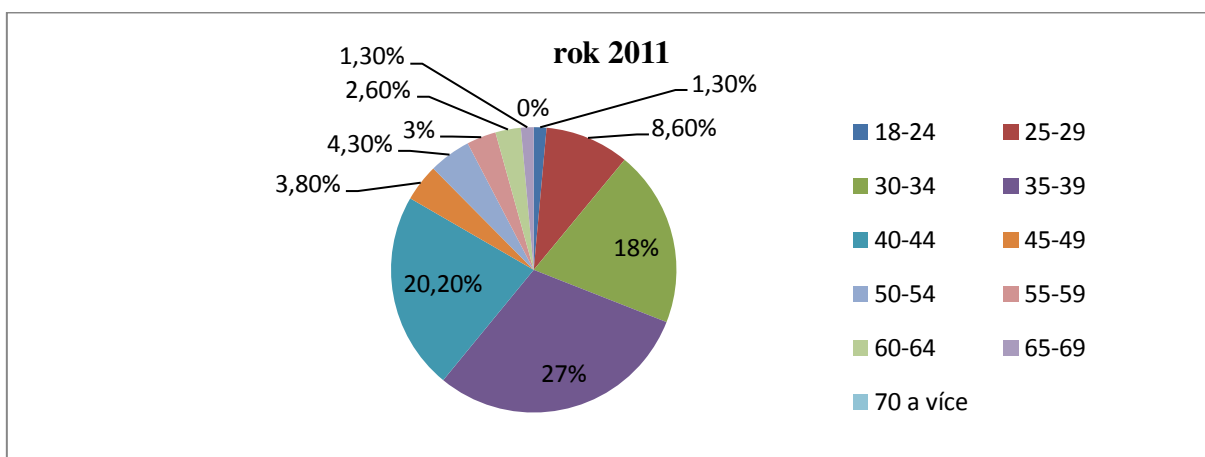
¹²³ Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2006. In: [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/ROSA_statistika_za_2006.pdf, s. 4.

1. Věkové rozložení obětí v roce 2006 a v roce 2011

Graf č. 13 Informace o problematice

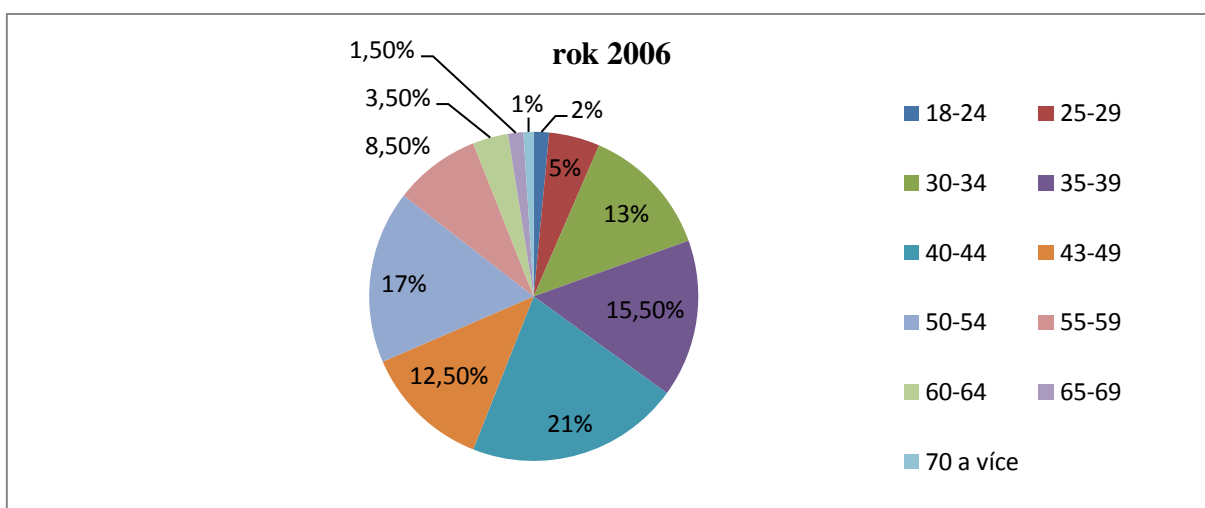
V roce 2006 bylo nejvíce klientek, které navštívili Informační a poradenské sdružení Rosa v letech mezi 30 - 34 lety následovanými klientkami mezi 40 - 44 lety. Jde tedy většinou o ženy, které jsou ve středním nebo ve mladším středním věku, které jsou na mateřské dovolené, nebo mají děti ve školním věku.

Graf č. 14 Informace o problematice

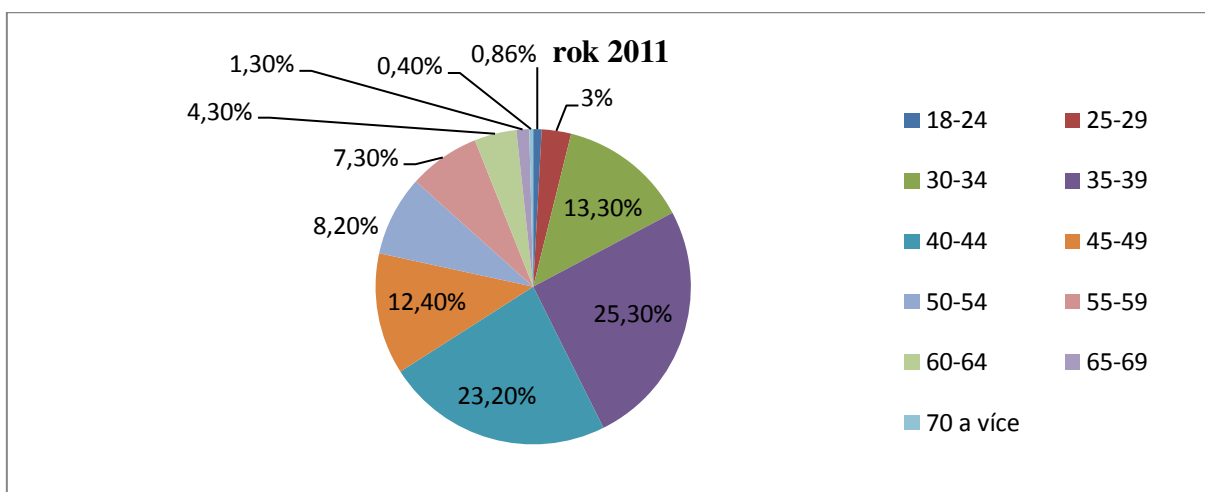
V roce 2011 se situace příliš nezměnila a zase nejčastěji jde o ženy, které jsou ve středním nebo ve středním mladším věku. Ženy v tomto věkovém rozložení jsou se svými dětmi na mateřské dovolené nebo se starají o své děti.

2. Věkové rozložení pachatelů v roce 2006 a v roce 2011

Graf č. 15 Informace o problematice

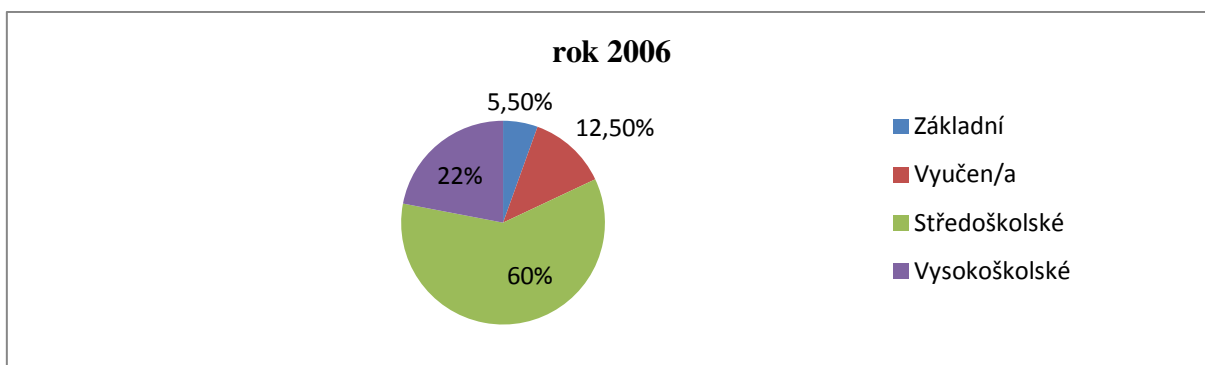
Věkové rozložení pachatelů se podle ostatních statistik občanského sdružení ROSA z let 2003, 2004 a 2005 je stejné. Tyto statistiky tak uvádějí údaj, že 95 % všech obětí jsou ženy. Proto se muži nejčastěji stávají pachateli mezi lety 40 - 44 a 35 - 39.

Graf č. 16 Informace o problematice

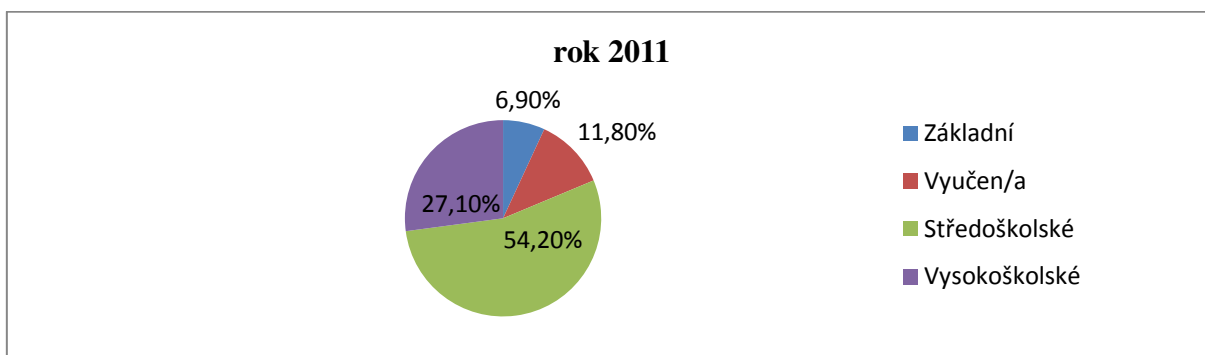
V roce 2011 se situace mezi pachateli domácího násilí (muži) nezměnila. Domácího násilí se podle této statistiky se stávají nejčastěji muži v letech 40 - 44 a 35 - 39. Věkové rozložení je velmi podobné jako u žen, tedy mladší střední věk nebo střední věk.

3. Vzdělání obětí domácího násilí.

Graf č. 17 Informace o problematice

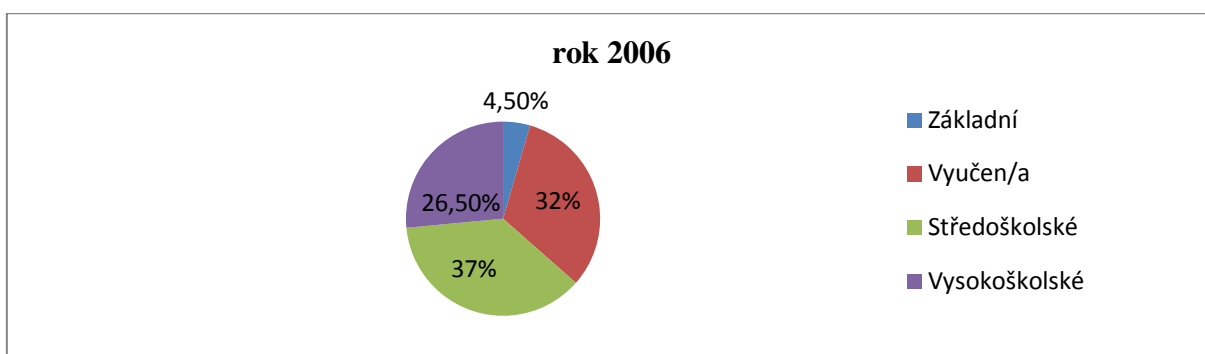
Podle tohoto grafu je jasné, že nejčastěji se obětí domácího násilí stávají ženy, které mají středoškolské a vysokoškolské vzdělání.

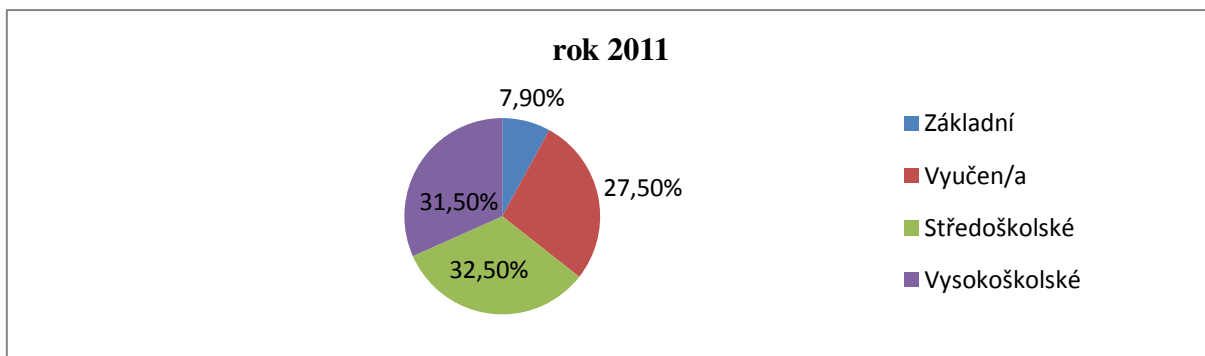
Graf č. 18 Informace o problematice

Ani po 5 letech se situace v tom případě příliš nezměnila. Pouze se zvedlo procento žen, které staly obětí domácího násilí a mají vysokoškolské vzdělání a snížilo se procento žen, které mají středoškolské vzdělání.

4. Vzdělání pachatelů domácího násilí.

Graf č. 19 Informace o problematice

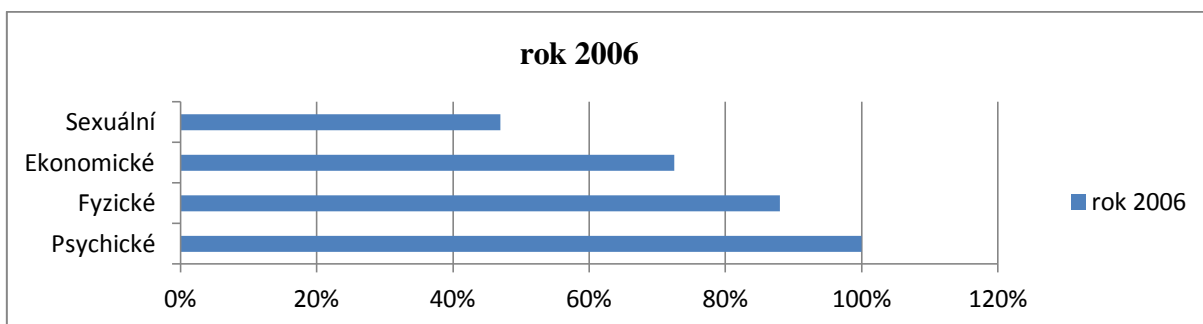
Graf č. 20 Informace o problematice

Muži, kteří se nejčastěji stávají pachateli domácího násilí, mají vzdělání středoškolské, těsně následované muži, kteří jsou vyučeni. Zde je trochu jiná situace než v případě obětí - žen, ale pořád je zde velmi vysoké procento pachatelů - mužů, kteří mají vysokoškolské vzdělání.

V roce 2011 se stále nejčastěji pachateli stávají muži, kteří mají středoškolské vzdělání. V tomto roce, ale jsou druhými nejčastějšími pachateli muži, kteří mají vysokoškolské vzdělání, které nahradili z roku 2006 pachatelé, kteří jsou vyučeni.

5. Formy domácího násilí.

Jak už bylo v teoretické části uvedeno, domácí násilí dělíme na násilí fyzické, psychické, ekonomické a sexuální. Často se tyto formy násilí ve vztazích prolínají a mohou se vyskytovat formy všechny.

Graf č. 21 Informace o problematice

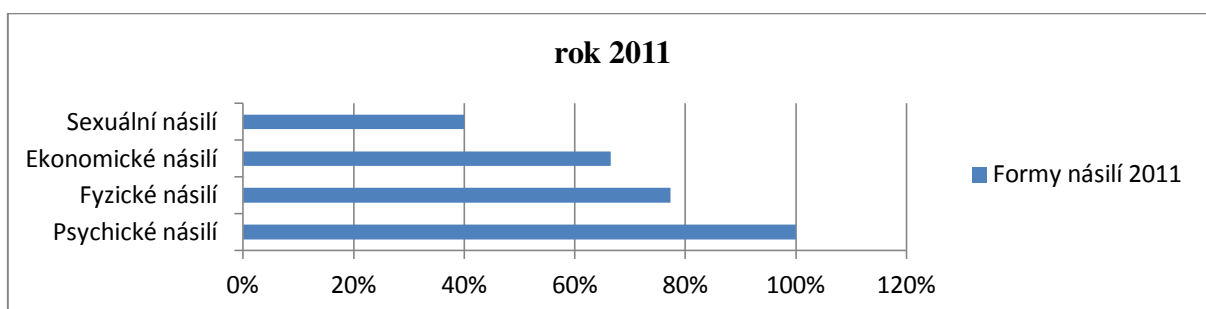
Nejčastěji se podle statistiky z roku 2006 vyskytuje násilí psychické. Všechny ženy uvedly, že zažily psychické násilí. Nejčastěji tyto ženy zažily ponižování, zesměšňování, citové vydírání a urážení („jsi blbá, nic nedokážeš“).

Psychické násilí je hned následováno násilím fyzickým. Mezi fyzické násilí patří fackování, bití pěstí, tahání za vlasy, bití hlavou o zeď a škrcení.

„Je velmi zážející, že některé ženy byly bity v těhotenství, a to v naprosté většině v druhé polovině těhotenství. Nešlo při tom jen o „facky“, ale i surové útoky včetně kopání.“¹²⁴

Méně časté než psychické a fyzické násilí se nachází násilí ekonomické. Oběti jsou podrobovány peněžní kontrole. Oběti musí o peníze prosit, jsou jim přidělovány po malých částkách a musí přesně vykazovat, co všechno koupily. Mnoho žen mělo také zakázáno pracovat, a pokud pracovaly, musely posílat peníze na účet svého partnera.

Nejméně častěji ženy zažívají sexuální násilí. I když je toto násilí uváděno jako nejméně časté, pořád je velmi časté. Oběti jsou nuceny do sexu a do nepříjemných sexuálních praktik. Některé ženy jsou partnerem znásilněny. „Jedné ženě provedl manžel „ručně potrat“, jedna byla nucena k prostituci.“¹²⁵

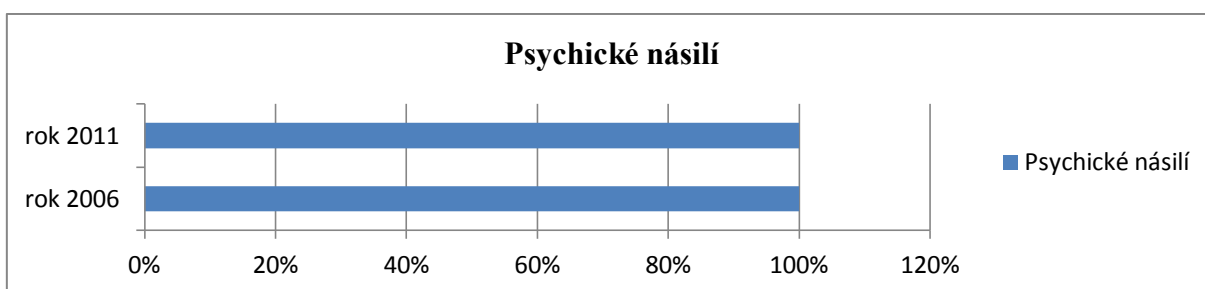
Graf č. 22 Informace o problematice

V roce 2011 je situace podobná jako v roce 2006. Nejvíce oběti zažívají psychické násilí následované fyzickým, ekonomickým a sexuálním násilím. Méně žen zažilo v roce 2011 fyzické, ekonomické a sexuální násilí ale psychické násilí zažilo 100 % obětí.

¹²⁴ Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2006. In: [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/ROSA_statistika_za_2006.pdf, s. 10.

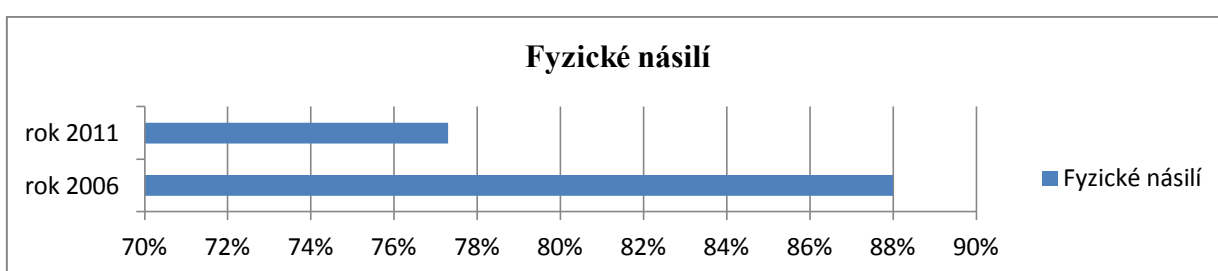
¹²⁵ Tamtéž, s. 11

6. Porovnání forem násilí v letech 2006 - 2011

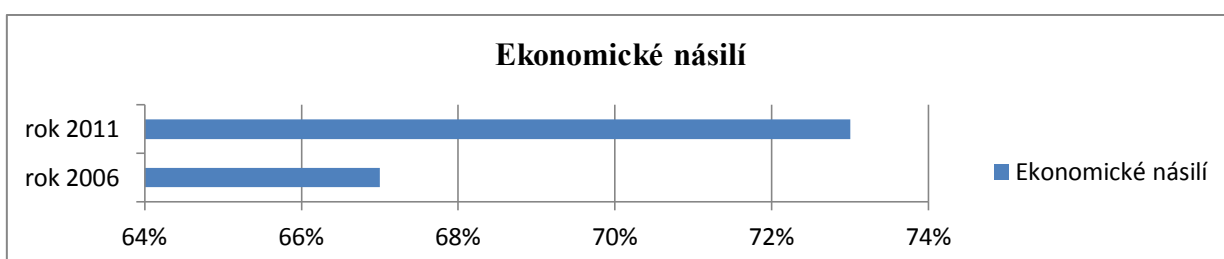
Graf č. 23 Informace o problematice

Jak už bylo řečeno, všechny oběti domácího násilí zažily násilí psychické.

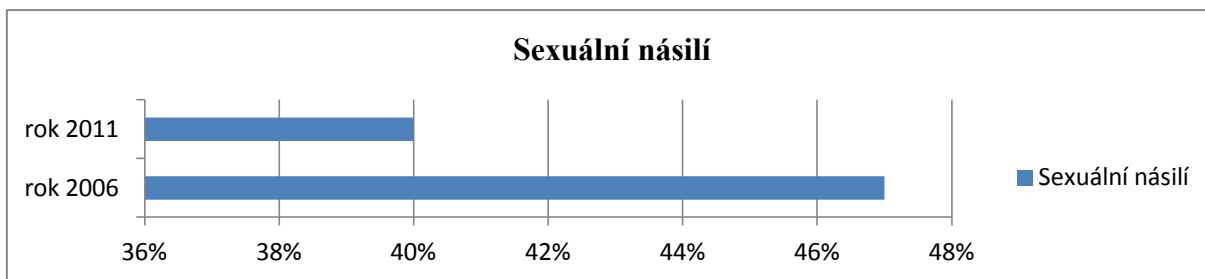
Graf č. 24 Informace o problematice

V roce 2006 zažilo fyzické násilí 88 % žen, v roce 2011 se toto procento zmenšilo na 77,3 %. Toto číslo, i když kleslo dolů i když je pořád velmi vysoké.

Graf č. 25 Informace o problematice

I ve formě ekonomického násilí se situace lehce změnila. V roce 2006 zažívalo ekonomické násilí 72,5 % obětí. V roce 2011 zažilo ekonomické násilí 66,5 % žen. O 6 % méně žen zažilo kontrolování na poli peněz.

Graf č. 26 Informace o problematice

V roce 2006 47 % dotázaných žen zažilo sexuální násilí. O pět let později sexuální násilí kleslo na 40 % dotázaných žen.

5. 4 Výsledky výzkumu a rozbor získaných dat

Hlavním cílem praktické části mé bakalářské práce bylo ověření či vyvrácení těchto poznatků:

- Ženy se nejčastěji stávají obětí domácího násilí v mladším středním věku.
- Domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání.
- Případy, ve kterých se objevuje psychické násilí se snižují.
- Muži se nejčastěji stávají pachatelé domácího násilí ve středním věku.

Došlo k verifikaci těchto tvrzení:

- Ženy se nejčastěji stávají obětí domácího násilí v mladším středním věku.
- Muži se nejčastěji stávají pachatelé domácího násilí ve středním věku.

Došlo k vyvrácení těchto tvrzení:

- Domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání.
- Případy, ve kterých se objevuje psychické násilí se snižují.

Ad a) Ženy se nejčastěji stávají obětí domácího násilí v mladším středním věku.

Podle údajů, které jsem získala ze statistických údajů Občanského sdružení ROSA byly oběťmi, jak v roce 2006, tak v roce 2011 nejčastěji ženy v mladším středním věku následované ženami ve středním věku. Klientky se tedy nejčastěji nacházeli ve věku 30 - 34 let. Tyto ženy jsou většinou na mateřské dovolené, nebo mají děti ve školním věku.

Ad b) Domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání.

Toto tvrzení bylo vyvráceno údaji, které jsem získala ze statistik Občanského sdružení ROSA. V roce 2006 se nejčastěji obětí domácího násilí stávají ženy, které mají středoškolské vzdělání. Následovány jsou ženami, které mají vysokoškolské vzdělání. V roce 2011 se tato situace změnila pouze v tom směru, že přibýlo žen, které mají vysokoškolské vzdělání, a ubylo žen, které mají středoškolské vzdělání, ale ženy, které mají středoškolské vzdělání, se pořád stávají obětí domácího násilí nejčastěji.

V roce 2006 se pachatelé domácího násilí stávali nejčastěji muži, kteří měli středoškolské vzdělání a následovaní jsou muži, kteří byli vyučeni v oboru. Velké procento byli, ale i muži, kteří měli vysokoškolské vzdělání. V roce 2011 se situace lehce změnila. Na prvním místě pořád zůstávají muži, kteří mají středoškolské vzdělání, ale jsou velmi těsně (o 1 %) následováni muži, kteří mají vystudovanou vysokou školu.

Nemůžu tedy potvrdit tvrzení, že domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání. Ano u těchto lidí se odehrává také, ale podle výsledků zkoumaných výzkumů se domácí násilí odehrává více u lidí, kteří mají středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání.

Ad c) Případy, ve kterých se objevuje psychické násilí se snižují.

Nemohu potvrdit toto tvrzení protože, z údajů ze statistiky Občanské sdružení Rosa se tyto údaje potvrdily, že psychické násilí se vyskytuje ve 100 % případů, jak v roce 2006, tak v roce 2011. Psychické násilí je totiž velmi těžko dokazatelné, a proto ho pachatelé využívají nejčastěji.

Ad d) Muži se nejčastěji stávají pachatelé domácího násilí ve středním věku.

Podle statistik občanského sdružení Rosa se v roce 2006 nejčastěji pachatelé stávali muži v letech 35 - 39 a 40 - 44 a v roce 2011 se tato situace nijak výrazně nezměnila. Situace je zde velmi podobná jako u žen (obětí). Tedy mohu potvrdit, že muži se pachatelé stávají nejčastěji ve středním věku.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala tématem násilí na ženách a mužích, konkrétně domácím násilím. V teoretické části jsem se soustředila na objasnění základních faktů o domácím násilí a přiblížila ho trochu i na historické úrovni. První kapitola byla zaměřena spíše obecně k objasnění cyklů, forem a znaků domácího násilí, které můžeme nacházet jak v případech, kdy je pachatelem domácího násilí muž, ale i v případech, kdy je pachatelem domácího násilí žena.

Druhá kapitola byla už zaměřena konkrétněji na muže jako oběti domácího násilí a na ženy jako násilné osoby, ale i na muže jako násilné osoby. V této kapitole jsem se zaměřila na muže jako oběti domácího násilí z pohledu teorie a praxe a zmínila jsem stereotypy a mýty, které se váží k mužům jako obětem.

Celou třetí kapitolu jsem věnovala stalkingu, protože si myslím, že je to fenomén, který se v naší společnosti vyskytuje čím dál častěji, ale není mu věnována taková pozornost, jaká by měla a je velmi těžko prokazatelný a oběti stalkingu nemají mnoho možností, jak se této nepříjemné situaci bránit.

Ve čtvrté kapitole jsem se zaměřila na místa, kam se mohou oběti domácího násilí obrátit pro pomoc, radu nebo pouze vyslechnutí. Rozebrala jsem, co každé pomocné místo nabízí a v čem mohou oběti pomoci nebo poradit. Tyto místa a telefonní linky ovšem nejsou určeny jen pro oběti domácího násilí, ale i pro lidi, kteří se stali svědky domácího násilí a neví jak s touto situací naložit.

V empirické části jsem si zvolila metodu sekundární analýzy dat a mým cílem bylo potvrdit čtyři tvrzení. Před uskutečněním srovnání jsem se zabývala sběrem dat a také popisem výzkumů a sond, které byly u nás v České republice již uskutečněny. Výzkumy, sondy a statistiky se velmi lišily v počtu dotázaných respondentů, proto jsem mezi sebou srovnávala výzkumy a statistiky, které měly přibližně stejný počet dotázaných respondentů. Dvě z mých tvrzení se mi podařilo potvrdit a dvě jsem musela vyvrátit.

Při porovnávání výsledků výzkumů jsem se utvrdila v názoru, že domácí násilí se nevyskytuje v ojedinělých případech, ale je velmi rozšířené. Bohužel často zůstává doma za zavřenými dveřmi a my nikdy nezjistíme přesný počet případů, ve kterých se domácí násilí vyskytlo. Mnoho lidí mezi námi nemá dostatečné informace o tom, jak se zachovat v případě domácího násilí, nebo jak pomoci svým blízkým pokud se jich začne tato situace týkat. Při

přemýšlení, zda jsem se setkala s informacemi o domácím násilí jinde než v televizi, z večerních zpráv nebo z knížek mi došlo, že ve škole jsem se nikdy nesečkala z žádné přednášky či filmem na toto téma. Myslím si, že pokud studenti mohou být informováni o sexuálním životě, práci policie či šikaně, mohou být informováni i o domácím násilí, které jak ze statistik a výzkumů vyplývá, se kolem nás opravdu vyskytuje, jen ho možná občas nevidíme, či nechceme vidět.

Je také důležité vědět, že nejen muži se stávají pachateli domácího násilí, jak to máme v sobě zakořeněné, ale že i ženy dokáží ublížit svým partnerům, jak psychicky, tak i fyzicky. Pokud se žena stane obětí domácího násilí, je většinou považována za chudinku, která nechtěla svého partnera opustit kvůli tomu, že ho příliš milovala nebo kvůli dětem. Pokud se muž stane obětí domácího násilí, většina lidí ho považuje za bačkoru nebo slabocha, který nedokáže řídit svou rodinu. Málo kdo z nás přemýšlí nad tím, že také nechce opustit svou partnerku, protože doufá, že se kvůli němu nebo kvůli dětem změní. Nebo právě ze strachu, že ho ti ostatní budu považovat za slabocha nebo bačkoru. Pojdme to těmto mužům ulehčit a nepovažovat je za slabochy v případě, kdy se konečně odhodlají a začnou svoji situaci řešit. Pokud jsme tuto situaci nezažili, jen těžko se nám hodnotí, jak náročné je vyjít se svým problémem ven a urážky a následné nálepky slabocha či hlupáka těmto lidem opravdu nepomohou.

Tato práce může být přínosná především pro oběti domácího násilí, které si zatím vnitřně nepřiznaly, že oběti jsou a pomoci jim rozpoznat v jaké situaci se nacházejí, a že to, co je na nich pácháno, není správné a pomoci jim se odhodlat a požádat někoho druhého o pomoc.

LITERATURA

1. BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
2. VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
3. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
4. ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. 195 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2624-3.
5. ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
6. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 184 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
7. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. 1. vyd. Editor Simona Pikálková. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. 152 s. Sociologické studie/Sociological Studies, 04:02. ISBN 80-733-0054-0.
8. NOSKOVÁ, Věra. Agresor v sukních: Odvrácená tvář ženství. *Psychologie dnes*. 2013, roč. 19, č. 4, s. 14 - 17. ISSN 1212-9697.
9. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí na mužích z pohledu teorie a praxe. In: [online]. 2011. vyd. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.nasilinamuzich.cz/informace/>
10. Magdalenium: Definice pojmu domácí násilí. [online]. [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CS&oid=643223>

11. Wikipedia: Mezinárodní den za odstranění násilí páchaného na ženách. [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_dny_a_roky
12. Klíčové znaky domácího násilí. [online]. [cit. 2013-01-21]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>
13. Stalking [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.julda.cz/2010/02/stalking-co-je-to-stalking-trestni-zakon-o-stalkingu/>
14. Co je to stalking a cyberstalking. [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/66-23>
15. Stalking a jeho právní výklad. [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/135-135>
16. Sociologický časopis, XXXVII, (1/2001): Bezpečnostní rizika a jejich percepce českou veřejností, 43-64 s [online]. [cit. 2013-03-28], Dostupné z: http://www.sreview.soc.cas.cz/uploads/0598e7177b79914f698426b62bb3b09232dc430b_167_01-1BURIA.pdf
17. Reprezentativní výzkum STEM - 2001. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2001-stem/>
18. STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>
19. Bílý kruh bezpečí. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-udaje-o-organizaci/stanovy-bkb/>

20. Občanské sdružení ROSA. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/>
21. Občanské sdružení ROSA - 2011. 16 s., [online]. [cit. 2013-03-23], Dostupné z: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/STATISTIKA_ROSA_za_rok_2011.pdf
22. Sociologická sonda klientek o. s. ROSA a jejich dětí za rok 2006, 20 s. In: [online]. [cit. 2013-03-27], Dostupné z: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/ROSA_statistika_za_2006.pdf

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Barbora Konečná
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Násilí na ženách a mužích
Název v angličtině:	Violence against women and men
Anotace práce:	<p>Cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku domácího násilí se zaměřením na problematiku domácího násilí na mužích. Cílem teoretické části je zjistit základní fakta o domácím násilí, zda se pouze ženy stávají oběťmi domácího násilí a na jaké místa se může oběť domácího násilí obrátit a jak fungují. Cílem empirické části je verifikace tvrzení: ženy se nejčastěji stávají obětí domácího násilí ve středním věku, domácí násilí se odehrává u lidí, kteří mají nižší stupeň vzdělání. Dále verifikace tvrzení jestli se případy, ve kterých se objevuje psychické násilí, snižují a muži se nejčastěji stávají pachateli domácího násilí ve středním věku.</p>
Klíčová slova:	Domácí násilí, násilí, oběť, pachatel, stalking, pomoc, výzkum, stalking, žena, muž, formy pomoci
Anotace v angličtině:	<p>The aim of the Bachelor is to analyze the issue of domestic violence, with a focus on domestic violence against men. The aim of the theoretical part is to find out the basic facts about domestic violence, if only women are victims of domestic violence and what place can victim of domestic violence visit and how they work. The aim of the empirical part is to verify the claim that women are often victims of domestic violence in</p>

	younger middle age, domestic violence occurs in people who have lower levels of education, cases where there is psychological violence is reduced and men often become perpetrators of domestic violence in middle age.
Klíčová slova v angličtině:	Domestic violence, violence, victim, offender, stalking, help, research, woman, man, forms of assistance
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	68 stran
Jazyk práce:	Český